

Documents per a l'organització i la gestió dels centres

Concreció i desenvolupament del
currículum competencial i l'orientació
educativa a l'ESO

06/07/2021

Índex

Concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO	5
1 Currículum de l'ESO	5
1.1 Concreció del currículum 2021-2022	5
1.1.1 Organització de primer a tercer d'ESO. Assignació horària de les matèries	6
1.1.2 Organització de quart curs d'ESO. Assignació horària de les matèries	7
1.2 Especificacions sobre matèries comunes i àmbits transversals	9
1.2.1 Més informació sobre els diferents àmbits	10
1.2.2 Servei Comunitari de tercer i/o quart d'ESO	11
1.2.3 Treball de Síntesi de primer, segon i tercer d'ESO	12
1.2.4 Projecte de Recerca de quart d'ESO	13
1.3 Especificacions sobre matèries optatives	14
1.3.1 Matèries optatives de primer, segon i tercer d'ESO	14
1.3.2 Matèries optatives de quart d'ESO	17
1.3.3 Matèries optatives que es poden cursar a l'Institut Obert de Catalunya (IOC)	18
1.3.4 Reconeixement de la Segona Llengua Estrangera cursada fora del centre	19
1.4 Gestió del currículum en el marc del projecte educatiu del centre	20
1.4.1 Organitzacions curriculars que no requereixen autorització	21
1.4.2 Organitzacions curriculars que requereixen l'autorització del Departament	22
1.4.3 Activitats d'aprenentatge fora de l'horari lectiu (deures)	23
1.4.4 Perspectiva de gènere, coeducació i educació afectivosexual a l'ESO	23
1.4.5 Dispositius mòbils a l'ESO	24
1.5 Cicles formatius de grau bàsic	25
2 L'orientació educativa a l'ESO	26

2.1 L'acollida com a base de l'orientació. Coordinació i planificació de les accions pedagògiques compartides entre etapes i ensenyaments	27
2.2 L'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional al servei de la personalització i la projecció dels aprenentatges	28
2.3 Documents del centre i de comunicació del procés d'aprenentatge de l'alumnat	30
2.4 Atenció educativa a l'alumnat a l'ESO	32
2.4.1 Mesures i suports universals	34
2.4.2 Mesures i suports addicionals	36
2.4.3 Mesures i suports intensius	36
2.4.4 Comissió d'atenció a la diversitat (CAD) o òrgan equivalent	37
2.4.5 Necessitats específiques de suport educatiu (NESE)	38
3 Concreció de mesures d'atenció als alumnes	39
3.1 Plans de suport individualitzats (PI)	39
3.2 Concreció de mesures i suports addicionals	44
3.2.1 Programes de diversificació curricular (PDC)	44
3.2.2 Atenció a l'alumnat nouvingut i a l'alumnat de procedència estrangera que necessita suport lingüístic i social per accedir al currículum	49
3.2.2.1 Alumnat nouvingut	50
3.2.2.2 Alumnat d'origen estranger que necessita suport lingüístic i social	53
3.3 Concreció de mesures i suports intensius	57
3.3.1 Unitats d'escolarització compartida (UEC)	57
3.3.2 Suports intensius a l'escola inclusiva (SIEI)	62
3.3.3 Els suports intensius a l'audició i el llenguatge (SIAL) a l'ESO	64
3.3.4 Projectes compartits amb centres d'educació especial	66
3.3.5 L'aula integral de suport (AIS)	66
3.4 Concreció d'altres mesures i suports	66
3.4.1 Mesures i recursos adreçats a alumnat amb altes capacitats	66
3.4.2 Mesures i suports adreçats a alumnat que simultanieja l'ESO amb música, dansa o esport	67

3.4.3 Mesures i suports adreçats a alumnat que passa de curs amb matèries amb nivells competencials no assolits en cursos anteriors i/o alumnes que no passen de curs	71
3.4.4 Mesures i recursos adreçats a alumnat amb situacions específiques diverses	71
4 Avaluació de l'ESO	71
4.1 Avaluació d'alumnes de l'etapa d'ESO	72
4.2 Certificat de qualificacions amb dades numèriques d'un curs de l'ESO i càlcul de mitjanes abans del final d'etapa	74
4.3 Reclamacions motivades per les qualificacions de l'ESO	75
4.4 Proves externes d'avaluació de les competències bàsiques	78
5 Normativa d'aplicació (concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO)	78

Concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO

1 Currículum de l'ESO

1.1 Concreció del currículum 2021-2022

El curs 2021-2022 és el segon curs que s'inicia amb les restriccions derivades de la covid-19. En aquest sentit, en aquest document es fa referència a aquests fets i es donen orientacions per adaptar-lo al context actual.

També cal tenir present el [Reial decret llei 31/2020](#), de 29 de setembre, pel qual s'adopten mesures urgents en l'àmbit de l'educació no universitària, així com les concrecions emeses en forma de resolució pel Departament d'Educació que es publiquin a la intranet - Portal de centre que, en el curs 2020-2021, van ser les [Instruccions per als centres educatius que imparteixen educació primària i secundària en el curs 2020-2021](#).

D'altra banda, segons l'article 1.2 del Reial decret llei 31/2020, les mesures són vigents fins que finalitzi el curs acadèmic en què les autoritats corresponents determinin que han deixat de concórrer les circumstàncies extraordinàries derivades de la pandèmia generada per la covid-19 que en van motivar l'aprovació.

En espera del nou currículum derivat de la [Llei orgànica 3/2020](#), de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, que s'aplicarà el curs 2022-2023 per a primer i tercer de l'ESO i el curs 2023-2024 per a tots els cursos, el currículum del curs 2021-2022 s'organitza a partir del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria; l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria, i el [Reial decret 1105/2014](#), de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat. A més, durant el curs 2021-2022, cal tenir també presents algunes consideracions referides als cicles de l'etapa, als àmbits i als estàndards d'aprenentatge avaluable.

Els tres primers cursos de l'etapa mantenen la coherència amb l'educació primària, garantint la coordinació entre les etapes, per tal d'assegurar-ne una transició adequada de l'alumnat i facilitar la continuïtat del seu procés educatiu, com a part integrant de l'educació bàsica. D'aquesta manera, es potencia l'autonomia de l'alumne o alumna i se n'enforteixen els hàbits de treball. El darrer curs de l'etapa consolida el procés de l'adquisició de les competències clau i prepara per a la continuïtat cap a estudis posteriors, és a dir, té un caràcter orientador tant per als estudis postobligatoris com per a la incorporació a la vida laboral.

El currículum s'organitza en àmbits de coneixement. Els àmbits de coneixement són agrupacions de matèries que comparteixen les competències bàsiques específiques de cada àmbit i les competències dels àmbits transversals.

El currículum s'articula segons l'estructura següent: les competències bàsiques, així com els continguts i els criteris d'avaluació en els diferents cursos. Per tal d'establir els criteris d'avaluació i les conseqüències de la seva aplicació, els estàndards d'aprenentatge avaluable, que tenen un caràcter orientador, són els referents per a fer aquesta concreció.

Els estàndards d'aprenentatge avaluable de les matèries es recullen als annexos 1 i 2 del Reial decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat.

Per als centres educatius sostinguts amb fons públics, també és vigent el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

Els i les alumnes que finalitzin el quart curs de l'ESO el juny del 2022 i que hagin assolit els objectius de l'etapa i les competències establertes obtindran el títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria. Aquesta titulació és única i no està condicionada a les opcions o itineraris que hagi cursat l'alumne o alumna.

Per poder ajustar les programacions per al curs 2021-2022 els equips docents han de valorar globalment la gestió del treball no presencial i el procés d'ensenyament-aprenentatge que ha fet l'alumnat durant el curs anterior, especialment en el cas de grups que han estat confinats o que inclouen alumnes que no han assistit regularment al centre a causa de la covid-19, durant algun període al llarg del curs 2020-2021.

L'apartat de [Competències bàsiques](#) del web del Departament conté els documents d'identificació i desplegament de les competències bàsiques que s'han de tenir en compte en la formulació de les competències i els criteris d'avaluació, en la selecció de continguts, en la presa de decisions metodològiques i en el disseny de les activitats d'avaluació. Cal destacar el document d'identificació i desplegament de les competències bàsiques de l'àmbit personal i social. Aquests documents també es troben a la secció [Currículum i orientació](#) del web de la XTEC, on també es poden consultar altres recursos i materials per als centres.

Les matèries comunes són les matèries troncales més algunes matèries específiques que cursa tot l'alumnat en els diferents cursos de l'etapa, d'acord amb el Reial decret 1105/2014, de 26 de desembre.

1.1.1 Organització de primer a tercer d'ESO. Assignació horària de les matèries

L'assignació horària setmanal de caràcter general de les matèries de primer a tercer curs de l'educació secundària obligatòria és la següent:

Matèries comunes	1r	2n	3r
Llengua Catalana i Literatura	3	3	3
Llengua Castellana i Literatura	3	3	3
Llengua Estrangera	3	4	3

Ciències Socials: Geografia i Història	3	3	3
Ciències de la Naturalesa: Biologia i Geologia	3	-	2
Ciències de la Naturalesa: Física i Química	-	3	2
Matemàtiques	3	4	4
Educació Física	2	2	2
Música	2	2*	-
Educació Visual i Plàstica	2	-	2*
Tecnologia	2	2	2
Religió o Cultura i Valors Ètics	1	1	1
Tutoria	1	1	1
Treball de Síntesi	(1)	(1)	(1)
Servei Comunitari**	-	-	(1)
Matèries optatives***	2	2	2
Total d'hores	30	30	30

(1) Sense assignació horària

* Les matèries de Música i d'Educació Visual i Plàstica són intercanviables a segon i tercer d'ESO.

** Els centres que implementin el Servei Comunitari poden optar per fer-ho a tercer curs o a quart curs.

*** Les hores de les matèries optatives es poden destinar a aplicar les mesures d'atenció a l'alumnat que el centre organitzi segons el seu projecte educatiu. Sobre les matèries optatives, vegeu més especificacions a l'apartat *Matèries optatives de primer, segon i tercer d'ESO*.

Per a altres organitzacions, consulteu l'apartat *Gestió del projecte educatiu del centre*.

Desdoblaments (només per als centres públics)

Els desdoblaments dels grups són d'una sessió setmanal de classe en les matèries següents:

- Tecnologia
- Ciències de la Naturalesa: Biologia i Geologia; Física i Química
- Llengua Estrangera
- Matemàtiques (només a tercer d'ESO)

Aquestes opcions metodològiques no exclouen altres organitzacions possibles que el centre pugui dissenyar.

Per a més informació, consulteu el document "Organització del temps escolar".

1.1.2 Organització de quart curs d'ESO. Assignació horària de les matèries

Durant el curs 2021-2022, l'assignació horària setmanal de caràcter general de les matèries de quart curs de l'educació secundària obligatòria és la següent:

Matèries comunes	4t
Llengua Catalana i Literatura	3
Llengua Castellana i Literatura	3
Llengua Estrangera	3
Ciències Socials: Geografia i Història	3
Matemàtiques	4
Educació Física	2
Religió o Cultura i Valors Ètics	1
Tutoria	1
Projecte de Recerca	(1)
Servei Comunitari*	(1)
Matèries optatives	10
Total d'hores	30

(1) Sense assignació horària o amb assignació d'una hora setmanal d'acord amb l'apartat *Matèries optatives de quart d'ESO*.

*Els centres que implementin el Servei Comunitari poden optar per fer-ho a tercer curs o a quart curs.

Matèries optatives	Hores
Biologia i Geologia	3
Física i Química	
Llatí	
Economia	
Ciències Aplicades a l'Activitat Professional	
Emprenedoria	
Tecnologia	
Tecnologies de la Informació i la Comunicació (Informàtica)	Assignació lectiva mínima: 2
Segona Llengua Estrangera	
Educació Visual i Plàstica	
Filosofia	
Música	

Arts Escèniques i Dansa	
Cultura Científica	
Cultura Clàssica	

Per a altres organitzacions, consulteu l'apartat *Gestió del projecte educatiu del centre*.

Desdoblaments (només per als centres públics)

El desdoblament d'una sessió setmanal de classe és en la matèria Llengua Estrangera.

Aquestes opcions metodològiques no exclouen altres organitzacions possibles que el centre pugui dissenyar.

Per a més informació, consulteu el document "Organització del temps escolar".

1.2 Especificacions sobre matèries comunes i àmbits transversals

Matèries de l'àmbit lingüístic

El nombre mínim de lectures per treballar en el marc pedagògic de l'aula en cada curs de l'etapa, és de tres obres en la matèria de Llengua Catalana i Literatura i tres obres en la matèria de Llengua Castellana i Literatura (s'ha d'assegurar una presència significativa d'autors i autores que escriuen originalment en cadascuna d'aquestes llengües). Les obres que cal llegir les tria l'òrgan de coordinació didàctica d'aquestes matèries.

Les lectures seleccionades han de constar en la programació didàctica i s'han de fer públiques, conjuntament amb la llista de llibres de text, abans del 30 de juny anterior al començament de cada curs.

És essencial que l'alumnat adquireixi l'habilitat lingüística oral. Per aquest motiu, el curs passat es va incorporar l'avaluació de la llengua oral a les proves de competències bàsiques de quart d'ESO.

Atesa la necessitat de garantir un aprofitament màxim de les hores de contacte de l'alumnat amb la llengua estrangera, aquesta llengua ha de ser el vehicle principal de comunicació no només durant el desenvolupament de les tasques d'aprenentatge, sinó en qualsevol moment que requereixi una interacció de caràcter funcional dins l'aula.

La possibilitat de disposar de grups reduïts en una part de les hores comunes de Llengua Estrangera permet programar tasques d'aprenentatge en aquesta part de l'horari lectiu que incideixen molt especialment en el desenvolupament de les competències d'expressió i interacció oral.

Matèries de l'àmbit científicotecnològic

Les Ciències de la Naturalesa de tercer curs consten de les matèries de Biologia i Geologia i de Física i Química, que s'han d'avaluar de manera independent.

Matèries de l'àmbit de cultura i valors

L'ensenyament de la matèria Cultura i Valors Ètics és d'oferta obligatòria i s'ha d'assignar a professorat que reuneixi els requisits per impartir Filosofia o Cultura Clàssica, llevat de les situacions d'assignació d'altres matèries previstes al document d'organització i gestió "Personal docent". L'avaluació d'aquesta matèria s'ha de fer amb els mateixos criteris i efectes que la de les altres matèries.

D'acord amb la normativa vigent, l'ensenyament de la religió té caràcter optatiu per als alumnes i és d'oferta obligatòria per als centres. Per a més informació, vegeu el document per a l'organització i la gestió dels centres "Ensenyament de la Religió".

La matèria de Religió s'avalua amb els mateixos criteris i efectes que les altres matèries.

Àmbits transversals

Els àmbits transversals són l'àmbit digital i l'àmbit personal i social.

A les actes de cada curs hi ha una única qualificació per a cada àmbit transversal. Aquesta qualificació l'ha d'atorgar l'equip docent. Els àmbits transversals els han d'avaluar de forma col·legiada tots i cadascun dels membres de l'equip docent, i s'ha de generar una qualificació consensuada. La qualificació dels àmbits transversals no és funció exclusivament del tutor o tutora.

Les programacions anuals de matèries o àmbits, les unitats didàctiques i/o els projectes han d'incorporar les competències dels àmbits transversals que es prioritzen al llarg del curs, d'acord amb una perspectiva global que garanteixi que al llarg de l'etapa es treballen i s'avaluen totes les competències dels àmbits transversals.

1.2.1 Més informació sobre els diferents àmbits

Àmbit lingüístic

[Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic: Llengua i Literatura \(catalana i castellana\)](#)

[Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic: Llengües Estrangeres](#)

[Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic: Llatí](#)

[Orientacions pràctiques per a la millora de l'ortografia](#)

[La literatura a l'aula](#)

[Pla d'impuls de la lectura](#)

Àmbit matemàtic

[Competències bàsiques de l'àmbit matemàtic](#)

[Orientacions pràctiques per a la millora de la geometria](#)

Àmbit científicotecnològic

[Competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic](#)

Àmbit social

[Competències bàsiques de l'àmbit social: Ciències Socials \(Geografia i Història\)](#)

[Competències bàsiques de l'àmbit social: Cultura Clàssica](#)

[Competències bàsiques de l'àmbit social: Economia i Emprenedoria](#)

Àmbit artístic

[Competències bàsiques de l'àmbit artístic](#)

Àmbit de l'educació física

[Competències bàsiques de l'àmbit de l'educació física](#)

Àmbit de cultura i valors

[Competències bàsiques de l'àmbit de cultura i valors](#)

Àmbits transversals (àmbit digital, àmbit personal i social)

[Competències bàsiques de l'àmbit digital](#)

[Competències bàsiques de l'àmbit personal i social](#)

[Educació en valors socials i cívics](#)

1.2.2 Servei Comunitari de tercer i/o quart d'ESO

D'acord amb l'article 16 del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, el Servei Comunitari és una acció educativa de caràcter obligatori, orientada a desenvolupar la competència social i ciutadana de l'alumnat. Tots els centres educatius de Catalunya han de portar a terme accions de Servei Comunitari en l'àmbit curricular amb els i les alumnes de tercer o quart d'ESO.

El Servei Comunitari té com a objectiu desenvolupar la competència social i ciutadana responent a la idea que l'educació és una eina de millora social, orientada a formar éssers complets i compromesos atenent tant la dimensió intel·lectual com la humana i moral.

El Servei Comunitari es porta a terme mitjançant la metodologia d'aprenentatge i servei. L'aprenentatge i servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte; permet a l'alumnat analitzar l'entorn, elaborar propostes de millora i desenvolupar-les des de la pràctica, la implicació i el compromís.

El Servei Comunitari de l'ESO comprèn una part d'aprenentatge vinculada al currículum, que es fa dins de l'horari lectiu, i un servei actiu a la comunitat, que s'ha de

dur a terme fora d'aquest horari, d'acord amb les necessitats de l'entitat amb què es col·labori i dels criteris organitzatius del centre. La dedicació horària al desenvolupament del Servei Comunitari és de vint hores, amb un mínim de deu de servei actiu a la comunitat. Excepcionalment el servei actiu a la comunitat es pot dur a terme dins de l'horari escolar.

El Servei Comunitari té la consideració de projecte transversal amb incidència en la qualificació global de la matèria, o matèries, a què estigui vinculat. La informació sobre la realització del Servei Comunitari, quan escaigui, s'ha d'incloure en les actes en els termes "NF" (no fet), "FT" (fet) i "FA" (fet amb aprofitament).

La intencionalitat i la complexitat dels projectes de Servei Comunitari fan que sigui necessari un compromís de col·laboració dels diferents agents del territori. Els agents territorials que poden intervenir en els projectes de Servei Comunitari són els centres educatius, els i les professionals dels serveis educatius, les administracions educatives i les entitats educatives culturals i socials.

El Departament d'Educació formalitza convenis de col·laboració amb les entitats participants en el desenvolupament del Servei Comunitari. Per gestionar els convenis, els centres educatius s'han de posar en contacte amb els referents dels serveis educatius de la zona.

Per portar a terme el Servei Comunitari, els centres educatius han de:

- rebre la formació inicial que el Departament d'Educació organitza a través dels serveis educatius;
- vincular el Servei Comunitari al projecte educatiu del centre i al currículum;
- vincular el Servei Comunitari a les necessitats de l'entorn;
- incloure el projecte en la programació anual de centre;
- fer la planificació pedagògica i curricular del projecte: activitats d'aprenentatge, activitats de servei i criteris d'avaluació;
- incloure la valoració del Servei Comunitari en la qualificació de les matèries a les quals està vinculat;
- planificar l'avaluació del projecte;
- concretar aspectes funcionals: autorització de les famílies i elaboració d'un document de compromís amb les entitats, i
- planificar el reconeixement del projecte: actes institucionals, lliurament de diplomes, etc.

Per a més informació, es pot consultar l'apartat del web de la XTEC de [Servei Comunitari](#).

1.2.3 Treball de Síntesi de primer, segon i tercer d'ESO

El Treball de Síntesi està format per un conjunt d'activitats d'ensenyament i aprenentatge que impliquen un treball interdisciplinari que afavoreix la integració de

coneixements i del treball en equip, tant per part de l'alumnat com del professorat.

L'equip de docents ha de programar un seguit d'activitats interdisciplinàries relacionades amb diferents matèries del currículum comú de l'alumnat. No cal que en cada Treball de Síntesi hi hagi activitats associades a cadascuna de les matèries. En canvi, sí que és essencial que les diferents activitats siguin significatives i coherents.

En l'organització d'aquest Treball s'ha de tenir en compte assignar un professor o professora de l'equip docent que tutoritzi l'alumne o alumna i en faci el seguiment i l'orientació. Orientativament, s'ha d'assignar un tutor o tutora per a cada dos o tres equips de quatre o cinc alumnes.

El Treball de Síntesi admet diverses formes organitzatives: de manera intensiva, concentrant totes les activitats en un període que pot oscil·lar entre els tres i els cinc dies, o bé de manera extensiva. En aquest segon cas, es pot dur a terme al llarg d'una part del curs o de tot el curs dins l'horari de les matèries. A les actes d'avaluació final la informació sobre la realització s'ha d'especificar en els termes "NF" (no fet), "FT" (fet) i "FA" (fet amb aprofitament). El Treball de Síntesi s'avalua amb relació a les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals que hi intervenen.

No es considera matèria amb avaluació negativa a efecte de pas de curs i d'obtenció del títol de graduat o graduada en ESO.

1.2.4 Projecte de Recerca de quart d'ESO

En el quart curs tots els alumnes han de fer un projecte de recerca, preferentment en equip. L'objectiu del Projecte de Recerca és contribuir al desenvolupament de les competències bàsiques de l'ESO.

Característiques generals del Projecte de Recerca

El projecte està constituït per un conjunt d'activitats de descoberta i recerca que ha fet l'alumne o alumna, entorn d'un tema escollit i delimitat, en part, pels mateixos alumnes i sota el guiatge del professorat. Al llarg del projecte, l'alumne o alumna ha de demostrar capacitat d'autonomia i iniciativa en l'organització del seu treball individual, i també de responsabilitat, cooperació i col·laboració en el desenvolupament de projectes en comú.

El Projecte de Recerca consta d'una sèrie de tasques que es poden construir a partir de situacions, problemes o preguntes inicials, sobre les quals els alumnes, en grups reduïts, han de plantejar una hipòtesi o objectiu, planificar el mètode de resolució, integrar la informació procedent de diverses fonts i, finalment, arribar a unes conclusions argumentades per mitjà d'un informe escrit i una breu exposició oral. Aquestes situacions inicials que es proposen als alumnes poden tenir un caràcter transversal, però també es poden emmarcar dins un àmbit de coneixement determinat.

Un possible enfocament de les activitats o tasques que es proposin com a projectes de recerca consisteix a seleccionar preguntes o problemes socials rellevants, ja siguin de l'entorn proper o llunyà, relacionats amb alguna disciplina o bé interdisciplinaris; preguntes o problemes que posin l'alumne o alumna en situació de fer-se noves preguntes, analitzar i valorar evidències, reflexionar críticament i avaluar les possibles solucions.

Organització del Projecte de Recerca

L'elaboració del Projecte de Recerca té una durada aproximada de 35 hores lectives i es pot distribuir temporalment de manera flexible al llarg del curs o bé concentrada en un període determinat, per exemple en sis dies.

Si s'opta per programar el Projecte de Recerca de manera extensiva al llarg del curs, s'ha de dur a terme dins l'horari de les matèries. Es pot associar a alguna de les matèries optatives, però també es pot vincular a altres matèries, àmbits o projectes del centre. En tot cas, ha de ser una matèria en què es dugui a terme un treball específic de recerca. També es pot atribuir al Projecte de Recerca una hora setmanal, d'acord amb l'apartat *Matèries optatives de quart d'ESO*.

Avaluació del Projecte de Recerca

Cada centre ha de dissenyar els criteris d'avaluació en funció dels tipus de tasques i objectius de la recerca, tenint en compte que cal valorar principalment el procés global del treball que s'ha fet i la perseverança en la consecució de les fites proposades, i no únicament els resultats obtinguts. A les actes d'avaluació final la informació sobre la realització s'ha de fer en els termes "NF" (no fet), "FT" (fet) i "FA" (fet amb aprofitament). El Projecte de Recerca s'avalua amb relació a les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals que hi intervenen. No es considera matèria amb avaluació negativa a efecte de pas de curs i d'obtenció del títol de graduat o graduada en ESO.

1.3 Especificacions sobre matèries optatives

El centre ha d'organitzar el currículum optatiu de l'alumne o alumna des d'una visió global, no fragmentada.

En començar el curs, el centre ha d'informar l'alumnat de l'oferta programada de matèries optatives. L'alumne o alumna ha d'escollir el seu currículum optatiu amb l'ajut del tutor o tutora, a partir de l'oferta i de les condicions d'organització del centre.

L'oferta de Segona Llengua Estrangera com a matèria optativa s'ha d'adequar al projecte lingüístic del projecte educatiu del centre, i se n'ha de promoure la presència i la continuïtat al llarg de l'etapa.

1.3.1 Matèries optatives de primer, segon i tercer d'ESO

L'organització temporal d'aquestes matèries optatives és criteri del centre, si bé durant el període en què l'alumne o alumna cursi cadascuna de les matèries optatives n'ha de fer un mínim de dues hores setmanals.

Les matèries optatives diversifiquen el currículum per tal de respondre al desenvolupament d'un projecte educatiu que singularitzi el centre, ajudi a gestionar la diversitat de tot l'alumnat i afavoreixi la innovació educativa orientada a la millora dels resultats educatius. Corresponen a les matèries específiques que no cursen tots els alumnes més algunes matèries de lliure configuració autonòmica.

Els centres han de preveure que les matèries optatives de Segona Llengua Estrangera, Cultura Clàssica i Emprenedoria són d'oferta obligatòria almenys en un dels tres primers cursos. En aquest cas, cadascuna d'aquestes matèries s'ha de cursar durant un mínim de dues hores setmanals, al llarg de tot el curs.

Dins el marge horari que s'estableix per reforçar o ampliar les matèries del currículum, cada centre pot proposar fer matèries optatives en els cursos de primer a tercer d'ESO o bé ampliar la dedicació horària d'alguna matèria del currículum, amb la finalitat de millorar l'assoliment de les competències bàsiques i promoure l'èxit escolar de l'alumnat.

Per poder impartir les matèries optatives, cal un mínim de deu alumnes. Queden excloses d'aquesta limitació les matèries optatives Segona Llengua Estrangera i Cultura Clàssica.

En aquests tres cursos, a les actes de les avaluacions finals hi ha de constar una única qualificació de la matèria o matèries optatives. Si s'hagués cursat més d'una matèria optativa al llarg d'un curs, l'equip docent, d'acord amb el PEC, ha de decidir quina és aquesta qualificació única d'optatives.

Les matèries optatives de primer a tercer amb avaluació negativa han de tenir el mateix tractament que la resta de matèries pel que fa a les proves d'avaluació finals ordinàries i extraordinàries.

Emprenedoria

És aconsellable que aquesta matèria s'ofereixi a tercer, atès que afavoreix l'autoconeixement de l'alumne o alumna en les opcions d'estudis posteriors, l'orientació professional i la iniciativa emprenedora. S'hi han incorporat continguts d'educació financera, d'acord amb el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost.

D'acord amb el que estableix el [Decret 51/2012](#), de 22 de maig, aquesta matèria és un espai adequat perquè la llengua estrangera sigui una de les llengües vehiculars del projecte empresarial que desenvolupa la matèria Emprenedoria i perquè es puguin utilitzar materials didàctics en llengua estrangera. Per a més informació, consulteu l'apartat [Emprenedoria](#) del web de la XTEC.

La matèria optativa Emprenedoria s'atribueix prioritàriament al professorat que reuneixi els requisits per impartir les assignatures d'Economia i de Ciències Socials: Geografia i Història.

Segona Llengua Estrangera

Els centres poden oferir, amb professorat propi, com a segona llengua estrangera (de primer a quart curs de l'ESO) l'anglès, el francès, l'alemany, l'italià, el portuguès, el xinès mandarí i l'àrab estàndard, d'acord amb els currículums respectius per a l'ensenyament d'aquestes llengües, d'acord amb el [Reial decret 1105/2014](#), de 26 de desembre.

En tots els casos cal que el o la docent acrediti els coneixements lingüístics suficients per impartir aquestes matèries. El coneixement s'acredita mitjançant una titulació de grau o llicenciatura on apareix clarament la llengua estrangera en qüestió o bé una titulació de llicenciatura o grau de la branca d'humanitats acompanyada d'un certificat de nivell C1 de la llengua estrangera o bé una titulació de llicenciatura o grau d'una altra especialitat acompanyada d'un certificat de nivell C2 de la llengua estrangera. Els títols i certificats de coneixement lingüístic reconeguts consten a la [Resolució EDU/2282/2019](#), de 30 d'agost, d'actualització de títols i certificats d'acreditació de la competència en llengües estrangeres en l'àmbit del Departament d'Educació.

L'àrab i el portuguès també es poden oferir com a segona llengua estrangera en el marc de programes de professorat visitant, com en el cas del Programa de llengua àrab i cultura marroquina (LACM) i en el cas del [Programa de llengua i cultura portuguesa](#). En el cas de l'àrab, el professorat ha d'impartir la docència d'acord amb el document [Programa de llengua àrab i cultura marroquina. Competències i continguts curriculars, publicat pel Departament d'Educació](#).

Els centres interessats a participar en aquests programes cal que ho comuniquin a la direcció dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, a la gerència del Consorci d'Educació de Barcelona, abans que finalitzi el tercer trimestre del curs. La Sub-direcció General de Plurilingüisme, en col·laboració amb els serveis territorials i el Consorci d'Educació de Barcelona, n'assigna el professorat als centres interessats atenent a criteris d'eficiència i oportunitat.

L'opció de Segona Llengua Estrangera constitueix un pla per a tota l'etapa i l'alumnat l'ha de mantenir durant els quatre cursos. Atès aquest caràcter de continuïtat, el centre (d'acord amb l'avaluació inicial de l'alumne o alumna) ha d'informar i orientar els alumnes que consideri que poden seguir aquests estudis. Això inclou la possibilitat que, amb els criteris que el centre determini, un alumne o alumna es pugui incorporar a Segona Llengua Estrangera en qualsevol curs.

En casos excepcionals, i considerant l'evolució acadèmica, si es considera més adequat que un alumne o alumna que ha triat l'opció de Segona Llengua Estrangera cursi unes altres matèries optatives diferents, el director o directora del centre en pot autoritzar el canvi.

En l'apartat *Reconeixement de la Segona Llengua Estrangera* cursada fora del centre s'estableix la possibilitat del reconeixement de cursar la matèria Segona Llengua Estrangera fora del centre.

Llengües estrangeres no curriculars

Els centres educatius poden oferir com a matèries optatives (de primer a tercer de l'ESO) altres llengües i cultures no curriculars però vinculades als orígens familiars de l'alumnat (romanès, amazic, rus, japonès, neerlandès, ucraïnès, etc.)

El centre ha de recollir aquesta oferta de llengua i cultura en el seu projecte lingüístic i ha de disposar de professorat amb coneixements suficients de la llengua que es vol impartir. Atès que es tracta d'una matèria optativa general (no pas de la Segona Llengua Estrangera), en aquest cas és recomanable l'acreditació d'una competència lingüística de nivell B1 o superior del *Marc europeu de referència per a les llengües* (MECR) del Consell d'Europa.

En el cas de l'àrab es recomana planificar la docència d'acord amb el document [Programa de llengua àrab i cultura marroquina. Competències i continguts curriculars, publicat pel Departament d'Educació.](#)

El centre ha de recollir aquesta oferta de llengua i cultura en el seu projecte lingüístic i ha de disposar de professorat amb coneixements suficients de la llengua que es vol impartir.

Cultura Clàssica

La matèria optativa Cultura Clàssica ha de tenir una distribució de continguts adequada al nivell en què s'ofereixi. La decisió d'impartir aquesta matèria en un dels cursos de l'ESO és competència del centre, si bé és aconsellable que s'ofereixi a tercer, perquè representa una bona iniciació per l'alumnat que triï Llatí a quart d'ESO.

La matèria optativa Cultura Clàssica s'atribueix al professorat que reuneixi els requisits per impartir Grec i Llatí.

1.3.2 Matèries optatives de quart d'ESO

D'acord amb el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, a quart curs cada alumne o alumna ha de cursar un mínim de tres matèries optatives i un màxim de cinc, amb un total de deu hores setmanals, d'entre les que es detallen a l'apartat Organització de quart curs. Assignació horària de les matèries.

Cada centre educatiu ha de determinar l'oferta de matèries optatives de quart curs (d'acord amb el paràgraf anterior) i els itineraris que consideri més adequats per a l'orientació de l'alumnat.

El títol de graduat o graduada en ESO, que s'obté en superar el quart curs en el centre educatiu, és únic i no està condicionat per les opcions o itineraris que hagi cursat l'alumne o alumna.

Els centres poden organitzar l'oferta de matèries optatives en itineraris, és a dir, amb les matèries agrupades en diferents opcions, coherents amb les diverses opcions laborals o d'estudis posteriors que vulguin fer els alumnes.

Els centres han d'orientar l'alumne o alumna perquè l'elecció de matèries optatives serveixi per consolidar-ne els aprenentatges bàsics o perquè li puguin ser útils per a

estudis posteriors o per incorporar-se a l'àmbit laboral.

Totes les matèries de quart, tant les comunes com les optatives, s'avaluen de forma diferenciada, consten a les actes finals i es tenen en compte per calcular la mitjana de l'etapa.

Tenint en compte els requisits pel que fa al nombre de matèries optatives i la limitació de la franja horària assignada a matèries optatives, especificades anteriorment, el centre educatiu pot utilitzar el marge horari d'una hora per ampliar la dedicació horària d'alguna matèria del currículum, amb la finalitat de millorar l'assoliment de les competències bàsiques i promoure l'èxit escolar de l'alumnat, o bé assignar aquesta hora al Projecte de Recerca.

Els centres de tres o més línies han d'oferir de forma obligatòria les matèries optatives de Filosofia i Segona Llengua Estrangera. La resta de centres han de prioritzar aquesta oferta segons la disponibilitat.

Per poder impartir les matèries optatives, cal un mínim de deu alumnes. Queden excloses d'aquesta limitació les matèries optatives de Segona Llengua Estrangera i de Llatí.

Educació Visual i Plàstica

Els centres que imparteixin Educació Visual i Plàstica de quart poden incorporar, en la programació de la matèria, la preparació de la prova d'accés als cicles formatius de grau mitjà d'arts plàstiques i disseny. Per concretar la proposta, cal que s'adrecin, durant el primer trimestre del curs, a una de les escoles d'arts plàstiques i disseny autoritzades pel Departament d'Educació.

1.3.3 Matèries optatives que es poden cursar a l'Institut Obert de Catalunya (IOC)

D'acord amb la [Resolució ENS/1432/2013](#), de 27 de juny, modificada per la [Resolució ENS/1252/2014](#), de 30 de maig, relativa a les matèries d'educació secundària obligatòria i batxillerat dels centres educatius que es poden cursar en la modalitat d'educació no presencial, s'estableix la possibilitat que l'alumne o alumna cursi algunes matèries a distància, si per raons organitzatives no les pot cursar en el centre ordinari o bé el centre no les ofereix:

- En el tercer curs de l'ESO, la matèria optativa de Segona Llengua Estrangera.
- En el quart curs de l'ESO, les matèries optatives de TIC (Informàtica) i/o de Segona Llengua Estrangera.

En aquest cas, la família ha de presentar al centre ordinari la sol·licitud per cursar matèries a distància. El director o directora del centre, si escau, n'ha de donar la conformitat i formalitzar la inscripció de l'alumne o alumna a l'IOC en la primera quinzena del mes de setembre.

La inscripció de les matèries optatives esmentades de tercer i quart d'ESO a l'IOC és de caràcter gratuït.

L'IOC facilita periòdicament la informació referent al seguiment i l'avaluació de les matèries en qüestió perquè el centre ordinari en què l'alumne o alumna cursa els estudis pugui incorporar-la als documents oficials d'avaluació.

El director o directora del centre ordinari ha de nomenar un professor o professora, amb l'assignació horària adequada, responsable del seguiment dels alumnes que cursin alguna matèria a distància, així com de la gestió de les proves d'aquestes matèries, que s'han de fer de manera presencial i que posteriorment es retornen a l'IOC per corregir-les. El professor o professora responsable del seguiment s'ha de coordinar periòdicament amb l'IOC a través del [portal de l'IOC](#).

Per tal d'assolir uns bons resultats, el centre ha de fer les actuacions següents:

- Informar les famílies de les característiques que suposa cursar aquestes matèries a distància i del suport corresponent que s'ha de donar als fills i filles.
- Posar a disposició de l'alumne o alumna un espai del centre amb les condicions adequades perquè pugui cursar la matèria a distància.
- Consultar amb regularitat les instruccions i informacions que es publiquen a l'espai de centres del portal de l'IOC.
- Comprovar periòdicament que els i les alumnes segueixen adequadament les matèries cursades a distància.

En cas que es produeixi un trasllat d'expedient de l'alumne o alumna, una baixa acadèmica o qualsevol altra circumstància que n'alteri l'escolarització, el centre ordinari n'ha d'informar l'IOC.

1.3.4 Reconeixement de la Segona Llengua Estrangera cursada fora del centre

L'alumnat que cursa una segona llengua estrangera, que no s'ofereixi en el centre educatiu, i que ho faci en una escola oficial d'idiomes o en institucions oficials o governamentals (com ara l'Institut Goethe, l'Institut Francès, l'Institut Italià de Cultura o l'Institut Confuci, per exemple) pot sol·licitar-ne el reconeixement. En aquests casos, l'alumne o alumna ha d'acreditar que està matriculat en un d'aquests centres i ha de comunicar, si fos el cas, l'abandonament d'aquests estudis. La formació ha de ser d'un mínim de 50 hores per poder ser convalidada.

L'alumnat que cursa àrab, portuguès o romanès en el marc de programes intergovernamentals en els quals participa el Departament d'Educació, pot sol·licitar igualment el reconeixement d'aquests estudis com a segona llengua estrangera. En aquest cas, el centre on s'imparteixen aquestes classes és el que ha d'acreditar la participació de l'alumne o alumna en aquesta activitat.

El tràmit que han de fer les famílies dels alumnes és el següent:

- a. Sol·licitar al centre el reconeixement dels estudis com a matèria optativa de Segona Llengua Estrangera, amb el formulari corresponent. En la sol·licitud cal adjuntar el comprovant de matrícula.

b. Presentar al centre, a final de curs, el certificat o diploma de superació dels estudis expedit per l'organització responsable dels estudis.

El reconeixement de la formació com a Segona Llengua Estrangera es fa efectiu en finalitzar el curs acadèmic.

A l'expedient de l'alumne o alumna ha de constar, en la mateixa columna de Segona Llengua Estrangera, la llengua corresponent amb l'esment que està convalidada. Les matèries convalidades no tenen qualificació ni computen a l'efecte del càlcul de la nota mitjana.

L'alumne o alumna pot cursar, si ho desitja i dins de l'horari lectiu, una altra optativa que ofereixi el seu centre educatiu.

El reconeixement està condicionat a la valoració favorable del seguiment de l'alumne o alumna.

La sol·licitud de reconeixement s'ha de renovar cada curs, atès que totes aquestes possibilitats es fonamenten en el fet de simultaniejar estudis ordinaris. Així mateix, el reconeixement de la formació en cursos posteriors queda supeditada a l'acreditació de la superació del curs previ.

1.4 Gestió del currículum en el marc del projecte educatiu del centre

En el marc de la seva autonomia, els centres organitzen i desenvolupen el currículum establert en el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost. Han de concretar quines competències prioritzaran cada curs d'acord amb el projecte educatiu del centre (PEC), que seran un referent de l'avaluació i del pas de curs.

Des de cada matèria i des dels espais curriculars interdisciplinaris com el Treball de Síntesi, el Projecte de Recerca o el Servei Comunitari, les programacions donen resposta als objectius generals que s'estableixen al PEC, que inclouen també l'acció tutorial i l'orientació educativa.

L'equip docent és el responsable de la coordinació de les programacions, que tenen un caràcter estratègic de tota la intervenció pedagògica i que són una eina de comunicació professional. Abans d'iniciar el període lectiu, cal que els òrgans de coordinació didàctica elaborin i adequin les programacions als diferents cursos.

En el marc de la coordinació pedagògica, els òrgans de coordinació didàctica que cada centre determini han de consensuar la prioritització, per a cada curs de l'etapa, de les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals i els criteris i instruments d'avaluació que es faran servir per tal d'avaluar-les. Amb aquesta finalitat, els acords presos en la distribució curricular i els criteris d'avaluació han de reflectir-se en les programacions didàctiques que es concreten en les programacions d'aula, en les actes de reunions i en la memòria anual.

L'equip docent ha de garantir la coherència global en l'aplicació i en la distribució dels continguts i dels altres elements de la programació, especialment del desenvolupament

de les competències que determina el Decret 187/2015, de 25 d'agost, i les metodologies, els criteris i els instruments d'avaluació. Amb aquesta finalitat, l'equip docent s'ha de reunir abans de començar el període lectiu i de forma regular al llarg del curs, com a mínim una vegada cada trimestre, per coordinar els aspectes més importants de les matèries, àmbits o projectes, continguts, criteris i instruments d'avaluació, metodologies didàctiques o mesures d'atenció a l'alumnat. En la primera reunió, l'equip docent ajusta la seva actuació a la realitat de cada grup, prenent com a referència els nivells competencials assolits per l'alumnat del grup i el consell orientador amb les recomanacions de l'equip docent del curs anterior.

Aquesta coherència global ha de facilitar el coneixement compartit entre els docents, per permetre una visió horitzontal dels cursos, situant-se en la perspectiva dels que aprenen, i per ajudar a la presa de decisions pedagògiques i estratègiques. En aquest sentit, els membres dels equips docents han de tenir una visió general de tots els continguts programats de les matèries que s'imparteixen, trimestralment i anualment, amb la finalitat d'optimitzar la vinculació entre els coneixements dels diversos àmbits i aprofitar les sinergies que poden sorgir d'aquestes connexions, en què cal evitar redundàncies o encavalcaments i afavorir el tractament dels continguts de forma més funcional, coherent i transdisciplinària, si escau.

Per dur a terme aquestes tasques de coordinació transversal cal que s'adeqüin els espais i les franges horàries necessàries perquè el professorat pugui desenvolupar aquest treball col·legiat per mitjà de les reunions de coordinació, tant dels equips docents com dels altres òrgans de coordinació didàctica.

D'acord amb l'article 22 del Decret 187/2015, de 25 d'agost, i l'article 17 del [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, els centres poden establir projectes interdisciplinaris o globalitzats que requereixin una organització horària de les matèries diferent de la que s'estableix amb caràcter general, que reorganitzin l'assignació de continguts a les diverses matèries, que impliquin agrupacions en àmbits o que suposin la implementació de determinats mètodes pedagògics. En el cas dels instituts escola la coherència de la programació curricular pot comportar una organització amb agrupaments que interrelacionin les diferents etapes educatives

Les modificacions en l'organització de les matèries i continguts han de garantir que al final de l'etapa s'hagin treballat totes les competències i els continguts establerts.

D'altra banda, cal destacar la conveniència de limitar, particularment a primer i segon curs d'ESO, el nombre de professors diferents que constitueixen l'equip docent.

1.4.1 Organitzacions curriculars que no requereixen autorització

No requereixen autorització del Departament les organitzacions curriculars que consisteixen a utilitzar el marge horari d'optativitat per ampliar la dedicació horària d'alguna matèria del currículum, amb la finalitat de millorar l'assoliment de les competències bàsiques i promoure l'èxit escolar de l'alumnat o per ampliar l'assignació horària d'una matèria optativa vinculada al projecte de centre.

Aquestes estratègies didàctiques pròpies o projectes didàctics propis s'han d'adoptar a proposta del claustre, amb el coneixement del consell escolar i amb l'aprovació del director o directora o, si escau, del o de la titular del centre. En el projecte educatiu s'ha de recollir la proposta per a tota l'etapa.

L'aplicació dels programes de diversificació curricular de tercer i quart curs (PDC) s'han de fer constar en el projecte educatiu del centre, en la programació general anual de centre i en les aplicacions de gestió de dades del Departament (Esfer@ en el cas dels centres públics).

Tampoc requereixen autorització altres possibles assignacions horàries de primer a tercer, tal com recull l'annex 2 del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost. Els centres poden modificar l'assignació horària setmanal de les matèries que s'estableix amb caràcter general, excepte en el cas d'Educació Física, Religió, Cultura i Valors Ètics i Tutoria. Aquesta nova distribució s'ha d'establir per a tota una promoció d'alumnes i ha de respectar les condicions següents:

a. Hores globals de les matèries

El nombre total d'hores al llarg dels tres cursos, per a cada matèria, no pot ser inferior al següent:

- Llengua Catalana i Literatura: 315 hores
- Llengua Castellana i Literatura: 315 hores
- Llengua Estrangera: 315 h + 35* hores
- Ciències Socials: Geografia i Història: 315 hores
- Ciències de la Naturalesa: Biologia i Geologia: 175 hores
- Ciències de la Naturalesa: Física i Química: 175 hores
- Matemàtiques: 385 hores
- Música: 140 hores
- Educació Visual i Plàstica: 140 hores
- Tecnologia: 210 hores

*Aquestes 35 hores es poden emprar per impartir una matèria no lingüística en llengua estrangera, d'acord amb el projecte lingüístic del centre.

b. Presència de les matèries

Les matèries de Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, Llengua Estrangera, Ciències Socials: Geografia i Història, Ciències de la Naturalesa i Matemàtiques han de ser presents en tots els cursos i l'horari global no pot ser inferior al 60% del nombre total d'hores per curs.

1.4.2 Organitzacions curriculars que requereixen l'autorització del Departament

D'acord amb l'annex 2 del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, els centres que desenvolupin projectes educatius que impliquin una organització horària de les matèries que no reuneixin les condicions que s'estableixen a l'apartat anterior

necessiten l'autorització del Departament d'Educació.

Un cop els òrgans competents del centre acordin l'estratègia o el projecte, el director o directora o, si escau, el o la titular del centre, ha de trametre al director o directora dels serveis territorials i, a la ciutat de Barcelona al o a la gerent del Consorci d'Educació de Barcelona, la sol·licitud d'autorització, que ha d'incloure la justificació i argumentació del canvi plantejat i el calendari d'implementació, així com els instruments de seguiment i d'avaluació previstos.

Per als projectes que s'iniciïn el curs 2022-2023, el termini de presentació de les sol·licituds d'autorització finalitza el 4 de febrer de 2022. El director o directora dels serveis territorials o l'òrgan competent del Consorci d'Educació de Barcelona, a la vista de l'informe que emeti la Inspecció d'Educació, ha d'emetre la resolució d'autorització o de desestimació i n'ha de trametre una còpia a la Direcció General de Currículum i Personalització.

1.4.3 Activitats d'aprenentatge fora de l'horari lectiu (deures)

Les activitats d'aprenentatge s'han de fer dins l'horari lectiu amb el professor o professora.

Fora d'aquest horari, es poden plantejar activitats amb l'objectiu de motivar l'alumne o alumna, que han de ser adequades a l'edat dels alumnes i a les necessitats individuals, i han d'evitar que continguin elements discriminatoris.

Les activitats fora de l'horari lectiu han de contribuir al desenvolupament de l'autonomia personal (gestió del temps, autoregulació, presa de decisions, etc.) i ser significatives per a l'aprenentatge: poden consistir en la realització d'activitats d'observació i contrast d'elements propers a la realitat de l'alumne o alumna, de cerca d'informació, d'indagació, de lectura, de participació en activitats culturals, artístiques, esportives, etc., que complementin els aprenentatges de l'aula.

S'ha d'evitar la realització de tasques repetitives, no contextualitzades o d'una durada excessiva. En tot cas, les activitats fora de l'horari lectiu no haurien de substituir allò que els docents tenen en el seu programa i no tenen temps de tractar a la classe.

Els equips docents tenen la responsabilitat de coordinar i regular aquestes activitats de manera que tinguin sentit per a l'alumne o alumna, i se'n respectin les necessitats de descans, el temps de lleure i la convivència familiar.

1.4.4 Perspectiva de gènere, coeducació i educació afectivosexual a l'ESO

El Departament d'Educació promou el programa [Coeduca't](#), per treballar des dels centres educatius la perspectiva de gènere, la coeducació i l'educació afectivosexual en tota l'etapa educativa obligatòria.

Aquest programa va acompanyat d'una formació adreçada als centres educatius

perquè puguin reflexionar i incorporar al projecte educatiu del centre, a la programació didàctica de totes les etapes i a les unitats didàctiques o projectes dels diferents àmbits, de manera explícita i visible, la perspectiva de gènere, la coeducació i l'educació afectivosexual.

L'objectiu és avançar cap a un model de sistema educatiu inclusiu, que incorpori la perspectiva de gènere, la coeducació i l'educació afectivosexual perquè contribueixi al desenvolupament integral dels infants i joves i a la millora de la societat, on no tingui cabuda la discriminació per raó de gènere i pugui prevenir la violència masclista.

Des dels centres educatius cal abordar l'educació afectivosexual com a eina contra la violència masclista per afavorir el ple desenvolupament de la personalitat; un coneixement sobre el propi cos i les pròpies emocions; una cultura sobre l'afecte, les relacions i la salut sexual preventiva, i una acceptació sobre la sexualitat pròpia i de totes les persones.

D'altra banda, cal reflectir la igualtat de gènere i la coeducació amb l'ús d'un llenguatge inclusiu, en tota la documentació, així com en els materials i recursos didàctics, en els espais d'aprenentatge i en les activitats del centre.

A l'apartat [Coeducació i igualtat de gènere](#) del web de la XTEC s'hi poden trobar recursos i experiències.

D'altra banda, el Departament d'Educació duu a terme polítiques de prevenció dels casos de violència en centres educatius i té a la seva disposició diferents protocols que determinen com han d'actuar davant d'un d'aquests casos. En aquest sentit, el pla [Les escoles lliures de violències](#) ha de donar resposta a totes les situacions de violència en l'àmbit educatiu, partint d'un canvi de paradigma en el model d'intervenció portat a terme fins ara, de manera que puguem abordar la violència i la convivència des de plantejaments volgutament diferenciats.

Es parteix del principi que no es poden tractar les violències com un problema de convivència i amb el convenciment que el que dona més tranquil·litat i confiança als i les menors, les seves famílies i la comunitat educativa no és fer veure que no hi ha violència als centres educatius sinó establir els mecanismes adequats per garantir que l'Administració actua de forma clara i contundent davant de qualsevol cas de violència envers els infants i els i les adolescents.

L'objecte d'aquest pla és la prevenció, intervenció i seguiment de les situacions de violència que afecten menors. Aquest pla posa l'alumnat i el seu benestar en la centralitat de les actuacions que se'n desprenen per garantir la protecció i l'interès superior del menor. Inclou una avaluació objectiva de la realitat d'aquestes violències, compartida amb entitats del sector i la comunitat educativa. Es pot ampliar la informació en el document [Les escoles lliures de violències](#).

1.4.5 Dispositius mòbils a l'ESO

L'ús de dispositius mòbils requereix que els centres estableixin pautes clares, factibles,

que els mateixos alumnes comparteixin i puguin ajudar a aplicar i actualitzar. En tot cas, cal ser conscients de la necessitat de tenir una visió adaptable i proactiva, oberta a incorporar nous coneixements i pautes d'actuació i reflectir-les en les seves normes de funcionament i organització.

Es poden trobar orientacions, exemples i recursos a [Ús dels dispositius mòbils](#) de l'espai de recursos de la XTEC i en el document [Competències bàsiques de l'àmbit digital](#).

1.5 Cicles formatius de grau bàsic

Els cicles formatius de grau bàsic (CFGB) complementen l'oferta formativa de la formació professional, conjuntament amb els cicles formatius de grau mitjà i de grau superior. L'educació primària, l'educació secundària obligatòria i els cicles formatius de grau bàsic constitueixen l'educació bàsica.

Perfil de l'alumnat

Aquests cicles es dirigeixen, preferentment, a l'alumnat especialment motivat pels aprenentatges professionals i que presenti més possibilitats d'aprenentatge i d'assoliment de les competències d'educació secundària obligatòria en un entorn vinculat al món professional.

Requisits d'accés

Per accedir a un cicle formatiu de grau bàsic, cal complir simultàniament els requisits següents:

- Tenir 15 anys complerts o complir-los durant l'any natural en el qual s'accedeix al cicle.
- Haver cursat tercer d'ESO. Excepcionalment s'hi pot accedir després de cursar segon d'ESO.
- Haver rebut, en el consell orientador, una recomanació de l'equip docent de l'ESO en aquest sentit.

Actuació del centre

La proposta de continuïtat formativa en un CFGB pot sorgir del tutor o tutora de l'alumne o alumna, de l'equip docent i/o de la comissió d'atenció a la diversitat (CAD) o òrgan equivalent. La proposta també pot sorgir de l'alumne o alumna i/o de la família.

Correspon a l'equip docent valorar aquesta possibilitat i, en cas de considerar-la una alternativa adequada, fer la proposta corresponent al o a la professional d'orientació educativa. Aquesta proposta ha d'incloure els indicadors següents: resultats d'aprenentatge, interessos detectats, assistència, grau de compromís de l'alumne o alumna i de la família.

El o la professional d'orientació educativa del centre ha d'emetre un informe, amb participació de l'EAP, si escau, que reculli les valoracions relatives a les necessitats educatives, l'adequació del perfil de l'alumnat proposat i els indicadors abans

esmentats en què es fonamenta la proposta d'incorporació al CFGB.

El tutor o tutora, amb el suport del o de la professional d'orientació educativa ho ha de comunicar a l'alumne o alumna i als pares, mares o tutors legals que, si hi estan d'acord, han de signar l'acord de conformitat.

La proposta d'incorporació a un CFGB, com a millor opció de continuïtat formativa, queda recollida al consell orientador, que elabora l'equip docent en finalitzar el curs.

Al catàleg de models de la intranet - Portal de centre es pot consultar una proposta de [consell orientador](#) per a aquests casos.

Titulació obtinguda

La superació de la totalitat dels àmbits inclosos en un cicle de grau bàsic permet l'obtenció del títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria i del títol de tècnica o tècnic bàsic en l'especialitat corresponent, que acredita les competències professionals adquirides.

2 L'orientació educativa a l'ESO

L'orientació educativa comprèn les accions docents d'aula i les actuacions del centre i de la comunitat educativa que promouen l'acompanyament personalitzat en els aspectes personal, social, acadèmic i professional de l'alumne o alumna.

El projecte educatiu del centre ha d'incorporar aquest conjunt d'accions i actuacions. El director o directora, amb l'orientador o orientadora i els equips docents, han de vetllar perquè la planificació de l'orientació educativa obeeixi a criteris de lideratge i d'organització pedagògica.

Les accions docents d'aula demanen als equips planificar, implementar i avaluar l'aprenentatge per afavorir la formació competencial i l'autonomia de l'alumnat al llarg de les etapes educatives. Amb aquesta finalitat, i per tal de portar a terme accions educatives competencials i orientadores, els centres disposen de les mesures i suports universals que s'adrecen a tots l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

La pràctica educativa competencial i orientadora promou tres elements clau que afavoreixen l'aprenentatge i la continuïtat formativa de l'alumnat:

La creació d'un vincle, implicació i interacció de l'alumne o alumna amb el seu aprenentatge, el centre i la comunitat educativa.

La reflexió i la presa de consciència del propi procés d'aprenentatge, que és únic i intransferible.

La transferència i la projecció dels aprenentatges, visualitzant la connexió del que aprèn i com ho aprèn amb la vida fora de l'entorn escolar.

Les actuacions del centre i de la comunitat educativa que promouen l'acompanyament personalitzat de l'alumne o alumna en les diferents etapes es despleguen en el

document [L'orientació educativa i l'acció tutorial al llarg i en cada una de les etapes educatives i ensenyaments](#). Aquest document recull de forma seqüenciada les accions docents i les actuacions del centre i de la comunitat educativa en dues línies de treball. La primera línia se centra en l'acollida i la coordinació i planificació de les accions pedagògiques compartides entre etapes i ensenyaments; la segona, en l'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional al servei de la personalització i la projecció dels aprenentatges. Ambdues línies recullen el conjunt d'accions i actuacions al servei de l'èxit educatiu.

2.1 L'acollida com a base de l'orientació. Coordinació i planificació de les accions pedagògiques compartides entre etapes i ensenyaments

El procés d'acollida comprèn el conjunt de mesures i actuacions que el centre educatiu posa en funcionament per acompanyar l'alumnat i les famílies en el procés d'incorporació al centre educatiu o als nous ensenyaments.

El treball pedagògic compartit per facilitar la continuïtat educativa entre les etapes i els ensenyaments és un factor d'èxit i de qualitat educativa.

Els agents educatius responsables de zona (Inspecció d'Educació, serveis educatius, etc.) han de planificar la coordinació entre etapes educatives o ensenyaments d'acord amb un plantejament de coherència pedagògica.

Cal organitzar sessions de treball de zona per ajustar aspectes com el disseny i la planificació del currículum, mesures i suport d'atenció a tot l'alumnat, acció tutorial, estratègies metodològiques i criteris d'avaluació, entre altres. També s'han d'establir col·laboracions entre els diferents agents del territori (serveis socials, serveis educatius, etc.), aliances entre les diferents administracions (ajuntaments, consells comarcals, etc.) i xarxes amb organitzacions socials, culturals i esportives per fer un projecte educatiu compartit de zona.

En el procés d'acollida els centres educatius han de preveure mecanismes de coordinació i traspàs d'informació en les transicions següents:

- a. De l'educació primària a l'educació secundària obligatòria, per garantir la continuïtat curricular i el seguiment personalitzat de l'alumnat amb un plantejament de coherència pedagògica.
- b. De l'educació secundària obligatòria als ensenyaments postobligatoris, per afavorir la continuïtat formativa de l'alumnat.

L'acollida i la seva planificació s'han de concretar en els documents del centre següents: projecte educatiu del centre (PEC), normes d'organització i de funcionament del centre (NOFC) i programació general anual (PGA).

És un procés de treball dels equips educatius en què cal que tots els membres de la comunitat educativa siguin coneixedors de tot el procediment i de les actuacions que cal fer en cada moment.

En els instituts escola la continuïtat educativa i la coherència pedagògica entre les etapes d'educació primària i educació secundària obligatòria són elements que han de formar part de les estratègies de seguiment i atenció previstes en el PEC de cada centre educatiu.

2.2 L'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional al servei de la personalització i la projecció dels aprenentatges

Acció tutorial a l'ESO

L'acció tutorial és pròpia de la funció docent i es materialitza en un conjunt d'actuacions de responsabilitat compartida entre els docents, els equips educatius i tots els i les professionals de la comunitat educativa. Aquest conjunt d'actuacions ha de definir un estil docent que permeti promoure la implicació de cada alumne o alumna en el seu procés educatiu i el desenvolupament d'una dinàmica social positiva en el centre i l'entorn.

Aquestes actuacions educatives, en col·laboració amb les famílies, contribueixen a l'assoliment de les competències bàsiques associades als àmbits transversals, necessàries perquè l'alumne o alumna pugui desenvolupar el seu projecte personal, social, acadèmic i professional.

Els principis i els objectius de l'acció tutorial han de quedar recollits en el projecte educatiu del centre. Per desplegar-lo cal planificar, implementar i avaluar les competències bàsiques, associades als àmbits transversals i inserides en cadascuna de les activitats de l'aula, del centre i de l'entorn. Per tant, l'acció tutorial la treballen els equips docents, amb la col·laboració de l'orientador o orientadora, en tots els espais i temps del centre.

Cada centre, en funció del projecte educatiu, ha de concretar les actuacions per a l'acompanyament i el seguiment grupal i individual de l'alumnat i configurar equips docents estables que ho puguin garantir.

L'assignació de la tutoria grupal, en especial en els primers cursos de l'ESO, ha de respondre als criteris següents:

Han de ser professors o professores amb experiència al centre.

Han de ser professors o professores que imparteixen matèries al conjunt del grup classe.

Convé que sigui un mateix tutor o tutora durant dos cursos consecutius.

La tutoria individualitzada és una actuació compartida del centre que complementa les actuacions de l'acció tutorial, que es fan des de les matèries i àmbits, i reforça l'acompanyament i l'orientació de l'alumnat al llarg de l'escolarització.

Dins d'aquest marc general de l'acció tutorial, cal concretar algunes especificitats:

Alumnes de nova incorporació: l'organització del centre ha de planificar un acompanyament i un seguiment més freqüent, que inclogui sessions de tutoria individualitzada d'acollida i sessions de seguiment durant els tres trimestres.

Abandonament escolar: una prioritat de l'acció tutorial a l'educació secundària obligatòria és la personalització de l'aprenentatge i la prevenció de l'abandonament escolar. Així, cal ajustar la resposta educativa a la diversitat de ritmes, nivells i estils d'aprenentatge dels alumnes. La detecció precoç dels condicionants del procés d'ensenyament i aprenentatge i el disseny d'entorns d'aprenentatge permeten afavorir una resposta singularitzada. També cal promoure la continuïtat de l'alumnat cap a les diverses opcions dels estudis postobligatoris existents, d'acord amb les possibilitats i interessos.

Família i centre educatiu: a través de l'acció tutorial cal promoure la implicació, la col·laboració i la corresponsabilitat de les famílies. El centre ha de preveure la creació d'espais de trobada, individuals i col·lectius, entre famílies, alumnes i professorat. En aquests espais de trobada cal generar un clima comunicatiu, respectuós i adequat que permeti l'intercanvi de creences, experiències i punts de vista sobre l'educació i que faciliti la presa de decisions compartides entre alumnes, família i centre educatiu.

L'orientació acadèmica i professional

El procés orientador, iniciat a l'educació primària i continuat al llarg de tota l'etapa de secundària, inclou les actuacions d'orientació acadèmica i professional per afavorir en l'alumnat l'autoconeixement i l'aprenentatge de la presa de decisions en el procés de construcció del seu itinerari formatiu i projecte de vida.

La projecció dels aprenentatges i l'ancoratge en el món social i professional és el principal objectiu de l'orientació acadèmica i professional.

L'orientació acadèmica i professional s'ha d'inserir gradualment en el desplegament curricular competencial en tots els temps i espais d'aprenentatge i, per aquesta raó, forma part del projecte educatiu del centre.

Per això cal dissenyar entorns d'aprenentatge que permetin:

La reflexió de l'alumne o alumna i la presa de consciència de si mateix i dels seus interessos, habilitats, capacitats, aptituds i valors.

La construcció de l'itinerari formatiu professional del o de la jove a partir de simultaniejar la reflexió i la presa de consciència de si mateix amb l'exploració i el coneixement de l'entorn personal, social, acadèmic i laboral.

L'exercici de l'autonomia i de la presa de decisions com un procés continu al llarg de la formació i de la vida.

En aquest procés, els equips docents i els equips educatius han de posar les màximes expectatives en cada alumne o alumna i proporcionar-los l'oportunitat d'obtenir el màxim i millor d'elles i ells mateixos, siguin quines en siguin les potencialitats, reforçant-

ne l'autoestima i afavorint-ne l'autoconeixement i el compromís amb la tasca d'aprendre.

Cal assegurar que tot l'alumnat pugui participar activament i tenir èxit en tots els contextos educatius proposats pels equips docents i, si escau, per si mateix. La definició de reptes i objectius personals, la tria de recursos que mobilitzen i la forma de comunicar allò que s'ha après, també formen part del procés d'aprenentatge.

Els equips del centre, en coordinació amb l'orientador o orientadora, han de planificar l'orientació acadèmica i professional dins de tota l'etapa educativa prioritzant les actuacions següents:

- desenvolupar el treball en xarxa amb tots els recursos de la comunitat educativa i el teixit industrial de l'entorn;

- dissenyar activitats d'ensenyament i aprenentatge relacionades amb les competències dels diferents perfils professionals;

- implementar activitats per detectar interessos i/o expectatives acadèmiques, professionals i vitals dels alumnes;

- acompanyar l'alumnat en el coneixement en profunditat dels diferents ensenyaments i recorreguts formatius partint dels interessos detectats;

- relacionar les competències bàsiques amb les professionals, i

- promoure la participació de les famílies en la construcció de l'itinerari formatiu dels fills i filles.

El Departament d'Educació ofereix suports i serveis als centres i als serveis educatius:

En l'apartat Orientació del web [Tria educativa](#) s'hi pot consultar una proposta d'actuacions, eines i recursos per als centres, joves i famílies per a l'acompanyament i l'orientació de l'alumnat. També s'hi pot consultar l'oferta actualitzada de fires educatives, que disposen d'una àmplia oferta de propostes de continuïtat.

El Saló de l'Ensenyament, en concret l'espai d'orientació, ofereix als joves un servei d'atenció personalitzada per ajudar-los a concretar l'opció de continuïtat formativa, que s'ha de concebre com una activitat complementària al treball intern del centre.

2.3 Documents del centre i de comunicació del procés d'aprenentatge de l'alumnat

En el marc general de l'orientació educativa i l'acció tutorial, per concretar l'acompanyament del procés d'aprenentatge de l'alumne o alumna i la seva continuïtat formativa el centre ha de disposar de dos documents:

A. Full de seguiment intern

És un document que forma part dels documents d'avaluació. La seva finalitat és enregistrar les observacions, decisions i actuacions que es fan respecte al procés d'aprenentatge i progrés de l'alumne o alumna des que s'incorpora al centre.

Té per finalitat recollir i traspasar la informació més rellevant de cada alumne d'un curs al següent i als ensenyaments postobligatoris.

En el full de seguiment intern han de constar les dades més significatives extretes a partir de la coordinació amb el centre de procedència de l'alumne o alumna on ha estat escolaritzat anteriorment. Aquest full s'ha d'actualitzar periòdicament.

L'elaboració del full de seguiment és responsabilitat de la direcció del centre i de l'equip docent. El tutor o tutora de l'alumne o alumna n'ha de sistematitzar tota la informació, actualitzar-la i posar-la a disposició dels diferents equips de treball de centre que acompanyen l'alumne o alumna en el seu procés educatiu.

El full de seguiment ha d'incloure com a mínim la informació següent:

- a) Nivell d'assoliment dels aprenentatges, prenent com a referència les competències corresponents al nivell cursat.
- b) Mesures de suport a l'aprenentatge rebudes (específiques o addicionals i/o extraordinàries o intensives).
- c) Interessos i expectatives de l'alumne o alumna.
- d) Habilitats de relació i socialització

S'hi poden afegir altres aspectes com ara les activitats dels espais i temps no lectiu, les habilitats de relació i socialització, els interessos o expectatives del l'alumne o alumna, o altres informacions que es considerin rellevants.

Quan finalitza cada curs, l'equip docent ha de valorar la continuïtat de les decisions que s'hagin pres amb relació a les pràctiques pedagògiques i a les mesures de suport de l'alumne o alumna. Aquestes valoracions s'han de compartir amb l'alumne o alumna i la família.

El full de seguiment s'ha de custodiar en el centre fins que l'alumne o alumna finalitzi l'escolarització, i és l'eina que ha de servir per elaborar el consell orientador.

B. Consell orientador

En l'article 21 de l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria (DOGC núm. 7659, de 9.7.2018), s'estableixen les indicacions relatives al [consell orientador](#).

El consell orientador és una eina pedagògica que es formalitza en un document que orienta, acompanya i guia l'alumne o alumna en el seu itinerari formatiu educatiu i que vetlla per la seva continuïtat formativa.

Té una doble finalitat: d'una banda, ajudar els equips docents i els tutors i tutores a

identificar i registrar les dades més rellevants dels aspectes personal, social, acadèmic i professional de l'alumne o alumna; i de l'altra, poder compartir amb la família i l'alumne o alumna la construcció del seu projecte vital i formatiu. Al web de la XTEC es poden trobar pautes per elaborar el consell orientador.

L'emet l'equip docent, de manera acordada, a partir de la informació registrada en el full de seguiment intern o documents anàlegs, i se n'ha d'incloure un resum en l'acta de qualificacions de l'avaluació final de cada curs de l'ESO.

El consell orientador s'inclou en l'expedient de l'alumne o alumna. En finalitzar primer, segon o tercer es lliura a l'alumne o alumna i als pares, mares o tutors legals amb l'informe d'avaluació.

En finalitzar quart o si es finalitza l'escolaritat abans, el consell orientador s'ha de lliurar, com a document oficial de l'avaluació, a l'alumne o alumna i la seva família, atès que aporta informació sobre l'orientació específica del seu itinerari en l'ensenyament postobligatori i/o professionalitzador.

En els casos en què l'equip docent ho consideri convenient, i per tal de facilitar l'accés als estudis postobligatoris, es lliura un avançament del consell orientador abans de finalitzar el curs.

2.4 Atenció educativa a l'alumnat a l'ESO

El [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, defineix l'atenció educativa a l'alumnat com el conjunt de mesures i suports destinats a tots els alumnes, amb la finalitat d'afavorir el seu desenvolupament personal i social i perquè avancin en l'assoliment de les competències de cada etapa educativa i la transició a la vida adulta, en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

Tots i cadascun dels alumnes s'han de beneficiar, en un context ordinari, de les mesures i suports universals, a fi de desenvolupar-se personalment i socialment i avançar en les competències de cada etapa educativa.

Els i les alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu, a més de les mesures i els suports universals, poden necessitar mesures i suports addicionals o, també, intensius.

La planificació de l'atenció educativa a tot l'alumnat que ha de dur a terme cada centre, en el marc de la seva autonomia i per donar resposta a la realitat del seu context, s'ha de basar en els principis següents:

- El reconeixement de la diversitat com un fet universal.
- El sistema inclusiu com l'única mirada possible per donar resposta a tot l'alumnat.
- La personalització i de l'aprenentatge perquè cada alumne pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats.
- L'equitat i la igualtat d'oportunitats com a dret de tots els alumnes a rebre una

educació i integral i amb expectatives d'èxit.

- La participació i la corresponsabilitat per construir un projecte comú a partir del diàleg, la comunicació i el respecte.

La concreció de l'atenció educativa, per tant, consisteix en la planificació i l'aplicació de les diferents mesures i suports, a partir d'un context educatiu inclusiu basat en: organitzacions i estructures flexibles, la diversificació de metodologies d'aula i aspectes psicopedagògics que facilitin la personalització de l'acció educativa per a tots i cadascun dels alumnes.

Aquestes mesures han de permetre reduir les barreres d'accés a l'aprenentatge i a la participació, a fi de facilitar el progrés de tot l'alumnat, prevenir les dificultats d'aprenentatge i garantir-ne el benestar emocional i social i la convivència, amb el compromís de tota la comunitat educativa.

El [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments d'educació secundària obligatòria, en el capítol 3 estableix les indicacions per a l'orientació educativa i la gestió pedagògica en els centres d'educació secundària obligatòria. En aquest capítol es concreten, entre d'altres, les diferents mesures d'atenció a l'alumnat a l'ESO.

Així mateix, l'article 91 de la [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació, i l'article 5 del [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius, estableixen que tots els centres vinculats al Servei d'Educació de Catalunya disposin d'un projecte educatiu del centre (PEC), que incorpori el caràcter propi del centre i concreti els criteris que orienten l'atenció a l'alumnat i les mesures i els suports necessaris per a la concreció i desenvolupament del currículum, d'acord amb els principis del sistema inclusiu.

En aquest sentit, en el Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, es presenten les bases de l'enfocament inclusiu d'atenció educativa a l'alumnat per a les etapes obligatòries i postobligatòries del sistema educatiu a Catalunya. L'atenció a l'alumnat en un sistema inclusiu requereix una visió àmplia que consideri tots els vessants de l'alumne o alumna, que respecti les diferències i la singularitat de cadascú, els moments maduratsius, la varietat d'estils en el processament de la informació i els ritmes d'aprenentatge.

Els centres públics han de fer constar en la fitxa de l'alumne o alumna del programa Esfer@ les mesures i els suports d'atenció a l'alumnat (addicionals i/o intensius) que se'ls apliquin durant el curs acadèmic corresponent, en un termini de dos mesos a partir de l'inici de curs o, en el cas de trasllat, de l'arribada al nou centre.

El quadre següent il·lustra les diferents mesures i suports d'atenció educativa a l'alumnat que es concreten a l'ESO:

Mesures i suports		
Universals	Addicionals	Intensius

<p>La personalització dels aprenentatges</p> <p>Les mesures organitzatives flexibles</p> <p>L'avaluació formativa i formadora</p> <p>Els processos d'acció tutorial i d'orientació</p> <p>Altres actuacions que contribueixin a l'escolarització i l'educació de l'alumnat</p>	<p>Les mesures d'atenció tutorial específiques</p> <p>El suport del professor o professora d'orientació educativa</p> <p>El suport lingüístic i social</p> <p>Les aules d'acollida (AA)</p> <p>Els programes de diversificació curricular amb projecte singular (PDC + PS) o sense projecte singular (PDC)</p> <p>Els projectes específics de suport a l'audició i el llenguatge</p> <p>Els projectes de promoció al poble gitano de Catalunya</p> <p>L'atenció domiciliària</p> <p>Les aules hospitalàries</p> <p>Els hospitals de dia per a adolescents</p> <p>Les unitats en centres de Justícia Juvenil</p> <p>Les unitats en centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència</p> <p>Altres actuacions del Departament d'Educació o del mateix centre que contribueixin a l'educació inclusiva de l'alumnat</p>	<p>Els suports intensius a l'escola inclusiva (SIEI)</p> <p>Els suports intensius a l'audició i el llenguatge (SIAL)</p> <p>El suport del personal d'atenció educativa</p> <p>Els programes d'aula integral de suport (AIS)</p> <p>El suport dels centres d'educació especial proveïdors de serveis i recursos (CEEPSIR)</p> <p>L'atenció directa dels professionals de suport dels centres de recursos educatius per a deficients auditius (CREDA)</p> <p>L'atenció directa dels professionals de suport del centre de recursos educatius per a deficients visuals (CREDV)</p> <p>Les unitats d'escolarització compartida (UEC)</p> <p>La reducció de la durada de l'etapa educativa</p>
--	---	---

2.4.1 Mesures i suports universals

Les mesures i els suports universals són accions i pràctiques, de caràcter educatiu, preventiu i proactiu, que permeten flexibilitzar el context d'aprenentatge, proporcionen als alumnes estratègies per facilitar-los l'accés a l'aprenentatge i la participació, i garanteixen l'aprenentatge significatiu de tot l'alumnat i la convivència, el benestar i el compromís de tota la comunitat educativa.

Les mesures universals garanteixen l'atenció i el suport a tots els alumnes. El disseny de les seqüències d'aprenentatge competencial orientador facilita crear contextos educatius inclusius: la personalització dels aprenentatges, l'organització flexible del centre, l'avaluació formativa i formadora, els processos d'acció tutorial i orientació i aquelles altres actuacions que contribueixen a l'escolarització i l'educació dels alumnes.

Les mesures universals incideixen en l'organització general dels recursos del centre, ja que els acords i les actuacions consensuades per tot l'equip docent s'encaminen a l'assoliment de l'èxit educatiu de tots els alumnes i l'especial atenció als grups més vulnerables. Aquestes mesures les apliquen tots els professionals del centre de manera coordinada, des de la corresponsabilitat i el treball en equip, a fi de donar resposta al seguiment personalitzat de tots els alumnes.

Les mesures universals es recullen en el projecte educatiu del centre i en les normes d'organització i funcionament, i s'han de concretar en totes les programacions del centre (programació general anual, programació d'àmbit o matèria, coordinació d'equip docent i programació didàctica d'aula).

L'orientació i l'acompanyament de l'alumne o alumna s'estableixen com a elements clau en les mesures universals, atès que incorporen els principis psicopedagògics, els principis de l'enfocament competencial de l'aprenentatge i el treball col·laboratiu dels equips docents.

El conjunt d'estratègies i accions educatives que han d'adoptar els professors i professores dels diferents àmbits i matèries constitueixen les primeres mesures, de caràcter universal, d'atenció a tot l'alumnat. Aquestes accions educatives han de contextualitzar-se en les programacions didàctiques, fruit de la reflexió i de la presa de decisions posterior, amb la finalitat de donar resposta a les diferents necessitats de tots els alumnes perquè tots aprenguin més i millor.

En el context educatiu actual, un referent que poden tenir en compte els centres per a l'elaboració i disseny de les programacions didàctiques és el disseny universal per a l'aprenentatge (DUA).

El DUA és un model que facilita el marc de referència per a la creació de contextos d'aprenentatge i permet multiplicitat d'opcions perquè tothom pugui trobar la seva via d'aprenentatge.

L'aspecte universal del DUA, en lloc de plantejar la mateixa solució per a tots els alumnes, proposa el disseny des del principi d'activitats i tasques flexibles i personalitzades segons la realitat de cada aula.

Es basa en els principis següents:

- Principi I: proporcionar múltiples maneres de representació (el què de l'aprenentatge).
- Principi II: proporcionar múltiples maneres per a l'acció i l'expressió (el com de l'aprenentatge).
- Principi III: proporcionar múltiples maneres de comprometre's (el perquè de

l'aprenentatge).

2.4.2 Mesures i suports addicionals

Les mesures i els suports addicionals permeten ajustar la resposta educativa de forma flexible i temporal als alumnes que ho requereixin, un cop han estat aplicades les mesures i els suports universals. El centre concreta les mesures i els suports addicionals a partir de la detecció de les necessitats dels alumnes que fan els equips docents i de la concreció que en faci la comissió d'atenció a la diversitat o l'òrgan col·legiat que determini el centre.

Constitueixen mesures i suports addicionals les mesures d'acció tutorial específiques, el suport del professor o professora d'orientació educativa, el suport lingüístic i social, les aules d'acollida, els programes de diversificació curricular amb projectes singulars o sense i els projectes específics de suport a l'audició i el llenguatge, el projecte de promoció al poble gitano de Catalunya, i altres actuacions que estableixen els mateixos centres i que contribueixen a l'educació inclusiva dels alumnes.

Per als alumnes que temporalment necessiten un recurs que doni resposta a determinades condicions de salut, al compliment de mesures judicials d'internament o a l'adopció de mesures de protecció de caràcter residencial, es concreten com a mesures addicionals, respectivament, les aules hospitalàries i l'atenció domiciliària i en hospitals de dia per a adolescents; les unitats en centres de Justícia Juvenil, i les unitats en centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.

Aquestes mesures han de cercar la màxima participació de tots els alumnes en les situacions educatives del centre i d'aula i han de quedar recollides en els documents del centre, en les programacions i, si escau, en els plans de suport individualitzats.

Les mesures i suports addicionals que s'adrecen a grups d'alumnes poden disposar d'una programació específica grupal que reculli les concrecions curriculars i metodològiques i els criteris i instruments d'avaluació per atendre aquests alumnes, sens perjudici dels plans de suport individualitzats que puguin ser necessaris i que han de constar en l'expedient acadèmic.

2.4.3 Mesures i suports intensius

Les mesures i els suports intensius són estratègies i eines de caràcter didàctic, curricular, psicopedagògic i organitzatiu que es duen a terme un cop han estat aplicades les mesures i els suports universals i addicionals, i en casos molt concrets que requereixen mesures singularitzades.

Constitueixen mesures i suports intensius: el suport intensiu a l'escola inclusiva (SIEI); el suport intensiu a l'audició i al llenguatge (SIAL); el suport del personal d'atenció educativa, l'aula integral de suport (AIS); el suport dels centres d'educació especial proveïdors de serveis i recursos (CEEPSIR); l'atenció directa dels

professionals del CREDA i del CREDV; la unitat d'escolarització compartida (UEC), i la reducció de la durada de l'etapa educativa.

L'aplicació de qualsevol mesura o suport intensiu ha de cercar la màxima participació de l'alumne o alumna en les situacions educatives del centre i de l'aula, i s'ha de vincular a les mesures i els suports universals i addicionals previstos en el centre.

Aquestes mesures han de concretar els objectius, els professionals implicats que s'han de coordinar, les orientacions metodològiques i els indicadors de seguiment del progrés que permetin avaluar-ne l'eficàcia i fer els reajustaments necessaris. Sempre tenen com a objectiu el màxim assoliment de les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals.

Les mesures i els suports intensius que s'adrecen a grups d'alumnes poden disposar d'una programació específica grupal que reculli les concrecions curriculars i metodològiques i els criteris i instruments d'avaluació per atendre aquests alumnes, sens perjudici dels plans de suport individualitzats que puguin ser necessaris i que han de constar en l'expedient acadèmic.

2.4.4 Comissió d'atenció a la diversitat (CAD) o òrgan equivalent

L'orientació educativa, com a eix del projecte educatiu, requereix un espai i un temps de debat pedagògic entre els diferents representants del centre, per organitzar, gestionar i avaluar les mesures i suports per atendre tots els alumnes.

En els centres públics, aquest espai és el de la comissió d'atenció a la diversitat (CAD), si bé alguns centres disposen d'espais equivalents i amb el mateix objectiu que tenen altres denominacions, com ara equip orientador.

La CAD l'ha de presidir el director o directora del centre o un altre membre de l'equip directiu i, en els centres privats, qui designi el o la titular amb criteris d'analogia.

Han de participar en aquesta comissió els membres següents:

- El director o directora o una persona de l'equip directiu.
- El professor o professora d'orientació educativa, professors de pedagogia terapèutica i/o referents d'equip d'orientació.
- Referents de nivell i/o representants dels equips docents del centre.
- Els i les professionals designats a les SIEI (en cas que n'hi hagi).

De manera puntual, i quan es consideri necessari per la temàtica tractada, s'han d'afegir, a la CAD, aquests altres membres:

- El o la docent de l'aula d'acollida (en cas que n'hi hagi).
- El o la professional de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP), que intervé com a suport extern al centre.
- Altres docents o professionals de la comunitat educativa que es considerin oportuns, com ara el tècnic o tècnica d'integració social.

Les funcions de la comissió són les següents:

- Concretar els criteris i les prioritats que el centre estableix per a l'atenció educativa a l'alumnat.
- Organitzar, ajustar i fer el seguiment de l'aplicació dels recursos de què disposa el centre i de les mesures adoptades per aplicar els criteris (determinats en el PEC) i les actuacions per a l'atenció a l'alumnat.
- Proposar els procediments i criteris que han d'emprar els equips docents per fer les adaptacions o els plans de suport individualitzats (PI) que corresponguin.
- Col·laborar amb l'entorn escolar o, si escau, amb els plans educatius d'entorn o altres programes socioeducatius en els quals participi el centre, per dissenyar, planificar i desenvolupar accions de suport escolar i per atendre a l'alumnat.
- Col·laborar amb els equips docents per establir els criteris per a l'avaluació formativa de l'alumne o alumna.
- Fer l'avaluació de l'aplicació de les mesures o suports d'atenció als alumnes en el centre i del seu progrés.
- Establir els mecanismes per garantir el seguiment de l'evolució dels alumnes amb necessitats educatives especials i altres necessitats específiques de suport educatiu (NESE) i d'aquells que tenen dificultats per aprendre.
- Fer el seguiment dels alumnes que han passat de sisè de primària a primer d'ESO i valorar les ajudes pedagògiques emprades, en el marc de la coordinació entre primària i secundària.
- Fer el seguiment i la valoració de les decisions que es prenguin en el marc de la CAD.
- Fer la prevenció i el seguiment dels alumnes amb risc d'abandonament escolar prematur.
- Prioritzar les avaluacions psicopedagògiques que s'han de fer, així com fer-ne el seguiment per ajustar la resposta educativa.
- Altres funcions que en aquest àmbit li atribueixi el mateix centre.

La comissió ha de ser un espai de treball funcional i àgil, i per això cal que decideixi la periodicitat de les reunions (dins les hores d'activitats complementàries d'horari fix del professorat) d'acord amb la planificació de les temàtiques plantejades.

2.4.5 Necessitats específiques de suport educatiu (NESE)

D'acord amb el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, es consideren alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu:

- Alumnes amb necessitats educatives especials associades a discapacitats físiques, intel·lectuals o sensorials, trastorns de l'espectre autista, trastorns greus de conducta, trastorns mentals i malalties degeneratives greus i minoritàries.

- Alumnes d'origen estranger amb necessitats educatives derivades de la incorporació tardana al sistema educatiu, de la falta de domini de la llengua vehicular dels aprenentatges i de l'escolaritat prèvia deficitària.
- Alumnes amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides.
- Alumnes amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació, entesos aquests últims com a trastorns que afecten l'adquisició i l'ús funcional del llenguatge.
- Alumnes amb altes capacitats derivades de la superdotació intel·lectual, els talents simples i complexos i la precocitat.
- Alumnes amb risc d'abandonament escolar prematur.

3 Concreció de mesures d'atenció als alumnes

En el marc conceptual i normatiu del [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, es concreta l'atenció educativa a l'alumnat i es planifica el conjunt de mesures i suports.

Les mesures i els suports per a l'atenció educativa de l'alumnat s'han de preveure en el projecte educatiu de centre i en les normes d'organització i funcionament de centre, partint dels principis d'inclusió i universalització, en els termes següents:

- a) Han de garantir que els contextos escolars ofereixin les condicions d'aprenentatge necessàries per desenvolupar les fortaleses dels alumnes; vetllar per la seva vinculació amb els aprenentatges i el grup, facilitar l'accés a l'aprenentatge i a la participació i assegurar el progrés de tothom.
- b) S'han de concretar en la programació general anual i avaluar en la memòria anual i en les programacions d'aula.
- c) Han de preveure el grau d'intensitat de suport que correspongui: mesures i suports universals, addicionals i intensius.

3.1 Plans de suport individualitzats (PI)

criteris generals

Els centres educatius han de dissenyar, dins del projecte educatiu, entorns d'aprenentatge flexibles que ofereixin opcions variades per donar una resposta ajustada a les necessitats de l'alumnat. Han de cercar la personalització de l'aprenentatge i dissenyar activitats i materials que permetin l'avanç de tots i cadascun dels alumnes, tenint en compte que poden presentar moltes diferències en capacitats, aptituds, actituds i ritmes; en la manera d'interessar-se per l'aprenentatge i en la manera de percebre, comprendre i expressar el coneixement.

En el marc d'un context educatiu basat en una cultura i unes pràctiques inclusives,

fonamentades en dissenys universals per a tots els alumnes, cal planificar l'aplicació de les mesures d'atenció educativa graduant-ne la intensitat.

Cal donar prioritat a les mesures i suports universals per a tots els alumnes. Només en el cas que resultin insuficients a l'hora de garantir la vinculació a l'aprenentatge i al grup, cal determinar l'aplicació de mesures i suports addicionals i/o intensius amb la finalitat de facilitar l'accés a l'aprenentatge i a la participació, així com assegurar el progrés de determinats alumnes. En aquestes situacions cal valorar la idoneïtat d'elaborar un pla de suport individualitzat.

El pla de suport individualitzat (PI) és un document que recull les valoracions i la presa de decisions dels equips docents —amb la participació de la família i de l'alumne o alumna—, sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars de determinats alumnes en tots els contextos en què es desenvolupa el projecte educatiu.

El PI ha de ser un document viu, en estat de procés d'actualització, adaptació i millora permanent per valorar-ne la idoneïtat i eficàcia. Aquest document ha de servir com a punt de partida per a l'elaboració del PI de l'alumne o alumna del curs següent, si escau. I, d'altra banda, permet preservar l'evolució de la proposta educativa per a l'alumne o alumna i les mesures i els suports adoptats al llarg de la seva escolaritat.

Els documents originals del PI s'han d'incloure a l'expedient acadèmic de l'alumne o alumna a disposició de la Inspecció d'Educació.

La publicació [Orientacions per a l'elaboració del pla de suport individualitzat](#) proporciona elements per elaborar-lo i, paral·lelament, facilita el coneixement de la normativa i els marcs conceptuals que orienten les línies de treball del Departament d'Educació amb relació a l'atenció educativa en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

El PI s'ha d'elaborar per als casos següents:

- Alumnes que presenten necessitats educatives especials.
- Alumnes nouvinguts que s'incorporen tardanament al sistema educatiu a Catalunya.
- Alumnes que ja no assisteixen a l'aula d'acollida, però que reben suport lingüístic i social per seguir el currículum amb el seu grup classe.
- Alumnes que estan atesos en centres del Departament de Salut, en centres de Justícia Juvenil del Departament de Justícia, o en centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i no poden assistir als centres educatius regularment.
- Alumnes als quals es redueix la durada dels estudis en qualsevol etapa.
- Alumnes que cursen simultàniament educació secundària obligatòria i altres ensenyaments de música o dansa, o que cursen educació secundària obligatòria i tenen una dedicació significativa a l'esport.
- Sempre que, en el pas de l'educació primària a l'educació secundària, l'EAP ho hagi fet constar en l'informe de l'EAP de reconeixement de necessitats

específiques de suport educatiu.

- Excepcionalment, alumnes que requereixin mesures i suports addicionals per assolir les competències bàsiques, així com alumnes que requereixin mesures i suports intensius.
- Alumnes sobre els quals s'hagi pres la decisió d'avaluar-los amb criteris d'avaluació inferiors o superiors als del nivell que els correspon.

Als alumnes que, per motius de trasllat temporal de la família a l'estranger, tinguin una absència inferior a un trimestre i es prevegi que s'incorporaran abans de finalitzar el curs, el centre els ha d'elaborar un PI que els permeti la continuïtat acadèmica durant aquest període, a fi de no interrompre el procés d'escolarització, en què cal concretar les activitats de seguiment i els criteris d'avaluació per a cada matèria durant aquest període.

Per fer efectiu aquest PI, cal que els pares, mares o tutors legals presentin, al centre on l'alumne o alumna cursa l'ESO, la documentació següent:

- Un document justificatiu de l'absència temporal de l'alumne o alumna amb la concreció del període en què estarà absent del centre educatiu.
- Un escrit de compromís dels pares, mares o tutors legals de col·laboració en el seguiment acadèmic durant aquest període d'absència del centre.

Qui elabora el PI

La iniciativa d'elaborar el PI pot sorgir:

- de l'EAP o de l'orientador o orientadora, quan escaigui, en els casos d'informe de reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu; del tutor o tutora, d'un altre docent o de l'equip docent quan, en l'avaluació formativa i formadora dels processos d'aprenentatge, detecti necessitats educatives que condicionen fortament el procés d'aprenentatge d'un alumne o alumna. En aquest cas, cal seguir el procediment següent abans d'iniciar l'elaboració d'un PI:
 - Identificar les necessitats educatives, conjuntament amb l'equip docent, l'alumne o alumna i la família.
 - Revisar la idoneïtat de les mesures i dels suports universals i addicionals que s'estiguin aplicant.
 - Proporcionar a la CAD, o òrgan equivalent, la informació recollida i proposar l'elaboració del PI.
 - La CAD, o òrgan equivalent, en valora la proposta.
- de la família, que s'adreça al tutor o tutora i/o a la direcció del centre per demanar que se'n prevegi l'elaboració.

Procés d'elaboració del PI

El PI s'ha d'elaborar en el termini màxim de dos mesos des de l'inici del curs acadèmic, des del moment en què la CAD en determini la necessitat o des de la incorporació de

l'alumne o alumna per trasllat de centre i/o perquè s'incorpora tardanament al sistema educatiu.

El director o directora del centre aprova el PI, que ha de constar en l'expedient acadèmic de l'alumne o alumna. El tutor o tutora, amb la col·laboració de l'equip docent, i si escau, amb l'assessorament dels serveis educatius i prenent en consideració la informació que aportin altres professionals, n'ha de coordinar l'elaboració.

L'orientador o orientadora del centre i/o professional de l'EAP, si escau, han d'assessorar i col·laborar amb el tutor o tutora que coordina el PI i l'equip de docents corresponent, en l'elaboració, aplicació i avaluació d'aquest pla.

En el procés d'elaboració també hi ha de participar l'alumne o alumna, si escau, i la família, que han de tenir el tutor o tutora com a principal interlocutor.

La implicació de les famílies i l'enregistrament sistemàtic dels acords que es prenen són essencials per poder fer el seguiment conjunt de l'evolució dels alumnes. Quan la família ha signat el PI, n'ha de rebre una còpia, degudament signada pel director o directora del centre.

Correspon a la direcció del centre aprovar el pla, facilitar la coordinació i la col·laboració dels professionals que hi intervenen i vetllar perquè es compleixi.

En alguns casos, les necessitats de suport educatiu poden comportar la col·laboració amb un altre centre, amb serveis de salut i/o amb serveis socials. La composició de l'equip que s'organitza entorn del PI està relacionada amb la complexitat de les necessitats educatives de l'alumne o alumna.

Avaluació, promoció i acreditació de l'alumne o alumna

En els documents oficials d'avaluació s'han de fer constar les mesures d'atenció als alumnes adoptades i l'aplicació del pla de suport individualitzat.

En finalitzar el curs, els professors o professores que hagin impartit cadascuna de les matèries han d'atorgar a l'alumne o alumna la qualificació que correspongui, tenint en compte el pla de suport individualitzat i els criteris d'avaluació que s'estableixen per a cada matèria.

Correspon a l'equip docent decidir sobre el pas de curs de l'alumne o alumna en funció dels criteris acordats a l'inici de curs i explicitats en el pla de suport individualitzat.

Si s'assoleixen els objectius establerts al pla, a proposta del tutor o tutora i amb l'acord de l'equip docent i la família, es pot acordar la finalització del pla de suport individualitzat abans del termini previst inicialment.

D'altra banda, si són els pares, mares o tutors legals qui sol·liciten raonadament la finalització del PI, el tutor o tutora coordinador i la comissió d'atenció a la diversitat o òrgan equivalent en valora la sol·licitud i informa el director o directora de la conveniència o no de continuar amb el pla de suport individualitzat de l'alumne o alumna. La decisió motivada de finalitzar anticipadament un pla de suport individualitzat l'ha de prendre i signar el director o directora, amb la constància del coneixement de la

família i la constatació en el document del PI i en l'expedient acadèmic de l'alumne o alumna.

Excepcionalment, el pla pot comportar que temporalment algunes matèries no s'avaluïn. En aquest cas, a les actes d'avaluació i a l'expedient de l'alumne o alumna hi ha de constar que l'alumne o alumna segueix un PI i no hi ha cap qualificació per a aquestes matèries. A quart curs, les matèries sense avaluar no poden excedir la durada d'un trimestre, excepte en el cas que l'inspector o inspectora del centre hi doni el vistiplau.

Amb relació a la durada de l'etapa

Cal notificar la possibilitat que l'aplicació del PI suposi la modificació de la durada de l'etapa, sempre amb la justificació que aquesta modificació afavoreixi l'evolució personal i social i el progrés en els aprenentatges. Si s'amplia la durada, cal comunicar-ho a l'inspector o inspectora del centre; si es redueix, en aplicació de l'article 11.4 del [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, cal l'autorització de la Direcció General de Currículum i Personalització. En aquest cas, també cal deixar-ne constància en l'acta d'avaluació, en l'informe d'avaluació de l'alumne o alumna i en l'expedient acadèmic, i cal comunicar aquesta decisió al director o directora dels serveis territorials corresponents.

Amb relació al pas de curs

En el PI s'especifiquen els criteris amb què ha de ser avaluat l'alumne o alumna i, si és el cas, els criteris específics per al pas de curs. Aquests criteris poden ser diferents als que s'estableixen amb caràcter general pel que fa al nombre màxim de matèries amb nivells competencials no assolits amb què es pot accedir al curs següent.

En tot cas, des del primer curs d'ESO i en finalitzar cada curs d'educació secundària obligatòria, cal informar les famílies quan l'aplicació del PI pugui suposar perllongar l'etapa un any més.

Amb relació a l'acreditació de l'etapa

Al llarg de tota l'escolaritat, els pares, mares o tutors legals i el mateix alumne o alumna han de ser informats sobre el contingut del PI. Particularment en els últims cursos de l'etapa d'educació secundària obligatòria és necessari que siguin informats sobre les possibilitats d'acreditar o no aquesta etapa educativa. Una avaluació positiva del PI no sempre ha de comportar una acreditació sistemàtica de l'etapa.

En acabar l'etapa d'educació secundària obligatòria, l'equip docent ha de valorar la idoneïtat de l'obtenció del títol de graduat o graduada en ESO de l'alumne o alumna, tenint en compte els indicadors següents:

- l'assoliment de les competències de l'etapa
- la maduresa personal i les seves possibilitats de progrés
- l'orientació de l'alumne o alumna vers els itineraris formatius posteriors.

Per acreditar l'etapa d'educació secundària obligatòria, l'alumne o alumna ha d'assolir les competències d'acord amb els criteris d'avaluació establerts en el seu PI i els criteris

d'acreditació establerts pel centre amb relació als objectius i les competències de l'etapa.

En els darrers cursos de l'ESO, el PI ha d'ajudar l'alumne o alumna a construir el propi itinerari formatiu i orientar-lo en finalitzar l'escolaritat obligatòria. Per aquest motiu, cal afegir un pla de transició als estudis postobligatoris o d'inserció al mercat laboral, que posteriorment ha de formar part del consell orientador de final d'etapa.

3.2 Concreció de mesures i suports addicionals

Els centres han d'actuar de manera preventiva i proactiva a fi de detectar les necessitats de l'alumnat al més aviat possible, amb la finalitat d'ajustar i agilitar les actuacions pertinents en cada cas, tal com estableix el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

3.2.1 Programes de diversificació curricular (PDC)

Finalitat

Els [programes de diversificació curricular](#) (PDC) es concreten com a mesura addicional que dona resposta al que estableix el [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, en l'article 18.5.b, pel que fa a les mesures orientadores per als alumnes de tercer i quart d'ESO, per estimular la continuïtat formativa dels alumnes amb dificultats d'aprenentatge i/o risc d'abandonament escolar i d'acord amb el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

Alumnat

Hi poden participar els i les alumnes que, pel fet de presentar dificultats generalitzades d'aprenentatge i un baix nivell d'assoliment de les competències en la majoria de les matèries en els cursos anteriors, tenen compromès l'assoliment de les competències de l'etapa i compleixen algun dels requisits següents:

- Alumnes que en acabar el quart curs de l'ESO no han obtingut una avaluació positiva per superar el curs i/o no han assolit les competències de l'etapa.
- Alumnes de tercer o quart curs d'ESO que s'incorporaran als programes de diversificació després de l'avaluació adequada i a proposta de l'equip docent, i quan s'ha escoltat el seu parer i el dels pares, mares o tutors legals.

En tots els casos, els i les alumnes s'han d'incorporar al programa prioritàriament a l'inici de curs. Excepcionalment, s'hi poden incorporar en un altre moment del curs si la valoració de l'equip docent i/o de la CAD ho estima favorable.

En tot cas, la incorporació en un programa de diversificació curricular és voluntària, per la qual cosa requereix l'acceptació tant de l'alumne o alumna com dels pares, mares o

tutors legals, mitjançant la signatura de la carta de compromís educatiu.

La participació en les activitats previstes en aquests programes s'ha de presentar als alumnes com una oportunitat per millorar els aprenentatges i assolir les competències bàsiques i, per tant, cal que es comprometin a aprofitar aquesta oportunitat.

Cal garantir una ràtio adequada en els grups de PDC, per oferir una atenció propera i un coneixement acurat dels alumnes a fi de fer un bon acompanyament i seguiment en el seu itinerari.

Organització i modalitats

Els centres han d'establir programes de diversificació curricular per als alumnes que necessitin una organització dels continguts i els criteris d'avaluació diferenciada de la que estableix amb caràcter general en el centre.

Aquests programes comporten una organització curricular diferent i, eventualment, un horari de permanència al centre també diferent, ja sigui perquè comparteixen l'escolaritat ordinària amb altres activitats externes al centre o perquè els centres organitzen altres activitats en altres espais.

Els centres educatius poden disposar d'una programació específica grupal que reculli les concrecions curriculars i metodològiques, i els criteris i instruments d'avaluació per atendre aquests alumnes.

Els centres poden organitzar programes de diversificació curricular en dues modalitats:

- Modalitat A (PDC): són els que es duen a terme en el centre educatiu en un 100 % de l'horari lectiu.
- Modalitat B (PDC + PS): són els que estan gestionats pel centre educatiu, però en què l'alumne o alumna cursa una part o la totalitat de l'àmbit pràctic amb activitats externes al centre. L'horari d'aquestes activitats externes ha de ser com a màxim el 40 % de l'horari lectiu.

Per desenvolupar els programes que comportin la realització d'activitats formatives externes en entitats del municipi s'han d'establir convenis. En el cas dels centres públics, el Departament d'Educació estableix convenis amb ajuntaments o altres ens locals; en el cas dels centres d'altres titularitats, el conveni també ha d'incloure la signatura de la institució titular del centre.

El procediment per tramitar un conveni és el següent:

- El centre d'educació secundària obligatòria elabora el projecte.
- La Inspecció d'Educació informa favorablement de la viabilitat del projecte i del compromís del centre.
- L'ajuntament o ens local en concreta el compromís amb la signatura del conveni.
- Els serveis territorials gestionen el conveni entre l'ajuntament o ens local i el Departament d'Educació.

Estructura

Els centres han de dissenyar els programes de diversificació curricular amb la finalitat de facilitar l'assoliment de les competències de l'etapa i la continuïtat en la seva formació, per a la qual cosa han d'aplicar una metodologia didàctica funcional i una organització globalitzada dels continguts i de les activitats d'aprenentatge, fomentar el treball cooperatiu i incorporar les TIC com a eina d'aprenentatge de les matèries.

Els programes de diversificació curricular es poden desenvolupar per mitjà de projectes interdisciplinaris o bé es poden estructurar en tres àmbits, que són els següents:

- Àmbit lingüístic i social: inclou els aspectes bàsics corresponents a les matèries de Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, Ciències Socials i, si escau, Llengua Estrangera.
- Àmbit científicotecnològic: inclou els aspectes bàsics corresponents a les matèries de Matemàtiques, Ciències de la Naturalesa, Tecnologia i matèries optatives de quart.
- Àmbit pràctic: consisteix en activitats estructurades de caràcter pràctic i funcional que promoguin l'adquisició de les habilitats personals necessàries per a la vida adulta i professional. Al mateix temps es desenvolupen activitats que contribueixen a l'orientació professional dels alumnes.

Els centres poden dissenyar aquests àmbits i determinar les persones responsables d'aplicar-ne la programació didàctica, que normalment han de coincidir amb les que tenen la responsabilitat de la programació de les matèries que s'hi integrin. Els òrgans de coordinació didàctica són els responsables d'elaborar la programació didàctica de cada un d'aquests àmbits.

L'alumne o alumna ha de cursar, a més, un mínim de tres matèries amb el grup ordinari, si cal amb adaptacions de la programació ordinària.

Aquestes matèries les decideix el centre educatiu en funció de les característiques de l'alumne o alumna i d'acord amb els criteris següents:

- En tots els casos, la Llengua Estrangera, quan no s'hagi optat per integrar-la en l'àmbit lingüístic i social, i l'Educació Física.
- Les matèries del currículum comú no incloses en els tres àmbits del PDC i, si escau, les matèries optatives.
- Religió o Cultura i Valors Ètics.

Programació

Els programes han de comprendre dos cursos, sens perjudici de la menor durada que tenen per als alumnes que s'hi incorporen quan repeteixen quart d'ESO.

La programació del PDC ha de quedar recollida en un document que cal actualitzar en funció de les novetats que s'estableixin en la programació del PDC per a cada curs i que ha de formar part de la programació anual de centre. Es pot consultar el guió per a la redacció d'aquests programes a l'apartat Programes de diversificació curricular del web de la XTEC.

A mode orientatiu, l'horari setmanal del programa de diversificació curricular, d'un total de 30 hores, s'ha d'ajustar als criteris següents:

- Tutoria: 1 hora.
- Matèries del currículum a l'aula ordinària: 1 hora de Religió o de Cultura i Valors Ètics, 2 hores d'Educació Física i 2 hores de Música o d'Educació Visual i Plàstica, en funció de l'organització del centre.
- Matèries optatives organitzades entorn dels àmbits: de 15 a 17 hores.
- Àmbit pràctic: de 7 a 9 hores.
- L'oscil·lació de 2 hores de l'àmbit pràctic i de les matèries optatives organitzades per àmbits es dona perquè les 2 hores de la matèria Tecnologia es poden assignar a l'àmbit pràctic o a l'àmbit científicotecnològic.

Professorat i tutoria

Cal procurar reduir el nombre de docents, de manera que un mateix docent imparteixi continguts de més d'una matèria, de manera interdisciplinària i fomentant el treball cooperatiu. Els professors o professores que imparteixin els programes de diversificació curricular han de ser prioritàriament professors amb experiència docent i amb estabilitat en el centre.

La tutoria dels alumnes d'aquest programa s'ha de planificar i fer de manera personalitzada i contínua i s'ha de disposar d'assessorament psicopedagògic especialitzat.

Per afavorir una tutoria de caràcter més individualitzat i continu, els i les alumnes es distribueixen entre el professorat que imparteix la docència al grup. En tot cas, un dels tutors o tutores fa la coordinació de l'equip docent. Sempre que sigui possible cal procurar que el tutor o tutora sigui el mateix durant els dos anys del programa.

Avaluació

L'avaluació la fa l'equip docent que imparteix els ensenyaments als alumnes del programa, coordinat pel tutor o tutora del grup del PDC i pel tutor o tutora del grup ordinari. Les decisions derivades de l'avaluació es prenen de manera col·legiada.

Sigui quina sigui la modalitat del PDC, en les avaluacions finals, els i les alumnes han de ser avaluats de totes les matèries. L'equip docent ha d'establir les correspondències entre els àmbits cursats i les matèries del currículum que s'han d'avaluar.

L'avaluació dels alumnes que cursen un programa de diversificació curricular té com a referent les competències determinades en el Decret 187/2015, de 25 d'agost, així com els criteris d'avaluació específics del programa, que es concreten en la programació del PDC. A aquest efecte, cal tenir presents els documents del Departament d'Educació en relació amb el desplegament de les competències bàsiques en els àmbits lingüístic, matemàtic, científicotecnològic, social, artístic, de l'educació física, de cultura i valors, digital i personal i social, on es concreten els diferents graus d'assoliment de les competències d'aquests àmbits.

D'altra banda, l'alumne o alumna s'avalua seguint els criteris d'avaluació que s'hagin

acordat en la definició d'aquests programes a l'inici de curs. Els criteris d'avaluació han de quedar recollits a les normes d'organització i funcionament del centre (NOFC) a fi que siguin públics i els conegui la comunitat educativa.

En qualsevol dels dos cursos del programa de diversificació curricular, els i les alumnes poden fer activitats extraordinàries, destinades a possibilitar l'assoliment dels nivells competencials dels àmbits, matèries o projectes interdisciplinaris amb qualificació negativa, i ho han de fer en els mateixos termes plantejats amb caràcter general.

El professorat del programa ha de fer un seguiment individualitzat de l'activitat de cadascun dels alumnes i disposar d'un registre de l'evolució dels seus aprenentatges i un registre de l'autoavaluació dels mateixos alumnes, perquè esdevingui un element clau en el procés d'aprenentatge. Cal incidir especialment en hàbits i valors, com l'assistència regular a classe, la puntualitat, la correcció en el tracte amb els altres, la responsabilitat, l'ordre, la constància i la iniciativa. El centre ha de determinar els professors o professores que han de fer el seguiment dels alumnes que facin activitats pràctiques fora del centre.

Per a l'avaluació, cada professor o professora que imparteix docència a un alumne o alumna que segueix el programa ha d'aportar la informació corresponent a les activitats que l'alumne o alumna desenvolupa. En el cas dels alumnes que fan activitats formatives fora del centre, les entitats col·laboradores han de facilitar la informació necessària per a l'avaluació i per a la consegüent orientació del seu procés d'aprenentatge.

Com a conseqüència del procés d'avaluació, en finalitzar el curs l'equip docent ha de prendre les decisions corresponents sobre el pas de curs de l'alumne o alumna que hagi participat en el PDC, seguint els criteris i les propostes de continuïtat que s'estableixen en el programa i quan es valori positivament per a la progressió en l'autonomia i maduresa personal.

Si en finalitzar el primer curs del programa de diversificació curricular l'equip docent considera que l'alumne o alumna ha assolit en grau suficient els objectius i les competències corresponents, pot decidir que faci el quart curs d'educació secundària obligatòria seguint el currículum general a l'aula ordinària, si cal amb indicacions personalitzades que incloguin les mesures i recomanacions que han de permetre a l'alumne o alumna assolir els nivells competencials d'aquell curs; en alguns casos pot comportar un PI.

En el cas que l'alumne o alumna no assoleixi els nivells competencials respecte als criteris d'avaluació establerts en el programa, l'equip docent pot acordar que repeteixi tercer o quart curs d'ESO, ja sigui continuant en el grup PDC o no.

Un cop finalitzat el tercer o el quart curs d'ESO, cal informar els pares, mares o tutors legals quan es prevegi un allargament de l'etapa com a resultat de la continuïtat en l'aplicació de mesures i suports als alumnes. També cal informar la família quan l'alumne o alumna sigui avaluat amb criteris d'avaluació corresponents a cursos anteriors, i cal deixar-ne constància en el pla de suport individualitzat i en l'informe d'avaluació.

L'alumne o alumna que en acabar el programa no estigui en condicions d'obtenir el títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria i compleixi els requisits d'edat que es determinen en la normativa vigent, pot romandre un curs més en el programa.

Sens perjudici del que s'indica en el paràgraf anterior, els i les alumnes es poden incorporar als programes de formació i inserció o als programes de promoció professional, si en compleixen els requisits d'accés.

Titulació

Durant el curs 2021-2022 l'alumne o alumna dels programes de diversificació curricular obtindrà el títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria si assoleix les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals establerts en el PDC.

3.2.2 Atenció a l'alumnat nouvingut i a l'alumnat de procedència estrangera que necessita suport lingüístic i social per accedir al currículum

L'aula d'acollida té la finalitat primera de proporcionar a l'alumnat nouvingut el nivell de competència lingüística que li permeti interactuar amb l'entorn escolar i social. Per seguir el currículum, l'alumnat d'origen estranger necessita, a més d'aquest llenguatge comunicatiu, un llenguatge acadèmic específic de les matèries curriculars. La incorporació dels alumnes procedents de sistemes educatius estrangers en qualsevol dels cursos de l'educació secundària obligatòria té com a referents l'edat, els coneixements i les possibilitats de progrés que el centre observa en el procés d'acollida.

Per donar resposta a totes aquestes necessitats d'accés al currículum calen, a més de les aules d'acollida, actuacions a favor de l'èxit escolar que estiguin relacionades amb el suport lingüístic i social als alumnes d'origen estranger que, incorporats plenament a l'aula ordinària, encara necessiten suports específics per seguir el currículum. En aquest sentit, el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, inclou tant l'aula d'acollida com el suport lingüístic com a part de les mesures i els suports addicionals que poden necessitar els alumnes en funció de les seves necessitats específiques. Com a mesura i suport addicional, l'aula d'acollida pot ser també un recurs organitzat i gestionat a partir dels recursos propis de cada centre, i establir aquesta acció en el projecte educatiu del centre.

Per tant, en funció de les característiques de l'alumnat d'origen estranger, els centres han de donar la resposta organitzativa més adequada per garantir-los l'aprenentatge de la llengua, l'accés al currículum comú i els processos de socialització, i establir els criteris metodològics i els materials curriculars que els facilitin la integració a les aules ordinàries des del primer moment.

Correspon al centre determinar les actuacions que cal dur a terme per atendre les necessitats educatives d'aquest alumnat, així com les formes organitzatives i els criteris

metodològics que es considerin més apropiats en cada cas.

3.2.2.1 Alumnat nouvingut

En l'educació secundària obligatòria, es considera nouvingut l'alumne o alumna de nacionalitat estrangera que s'ha incorporat per primera vegada al sistema educatiu en els darrers vint-i-quatre mesos o, excepcionalment, quan s'hi ha incorporat en els darrers trenta-sis mesos si procedeix d'àmbits lingüístics i culturals molt allunyats del català.

Davant el xoc emocional que en aquests alumnes pot representar l'arribada a un entorn social i cultural completament nou, el centre ha de preveure mesures addicionals per tal que es puguin sentir ben acollits i percebin el respecte envers la seva llengua i cultura. Cal organitzar els recursos i les estratègies adequats perquè puguin seguir amb normalitat el currículum i adquirir l'autonomia personal dins l'àmbit escolar o social com més ràpidament millor.

Acollida i inclusió de l'alumnat nouvingut

L'acollida i la inclusió escolar de tots els alumnes ha de ser un dels primers objectius i responsabilitats del centre educatiu i dels professionals que hi treballen. Pel que fa a l'alumnat nouvingut, per aconseguir aquest objectiu correspon al centre educatiu:

- Proporcionar a les famílies la informació adequada sobre el sistema escolar a Catalunya: funcionament del centre; tractament i ús de les llengües; recursos a l'abast, tant del centre com de l'entorn; possibilitat de sol·licitud d'ajuts; procés d'inclusió escolar i social de l'alumne o alumna al centre; assoliment dels aprenentatges, etc.
- Garantir una comunicació eficient amb la família per copsar les necessitats de l'alumne o alumna (físiques, afectives, emocionals, cognitives, socials, etc.). El centre pot utilitzar un servei de traducció i sol·licitar la presència d'un traductor o traductora o d'un intèrpret quan l'alumne o alumna i la família desconeguin les dues llengües oficials a Catalunya. Tant les entrevistes inicials com el seguiment es poden fer en sessions individuals o en grup. Els centres educatius disposen d'un espai web, [Notes per a la comunicació amb les famílies](#), amb recursos en diverses llengües per facilitar la comunicació amb les famílies.
- Fer l'avaluació inicial de l'alumne o alumna utilitzant la llengua familiar o d'escolarització prèvia, en la mesura que sigui possible. Existeix un espai web amb [proves d'avaluació inicials](#) en les llengües d'origen més freqüents en el nostre sistema educatiu.
- Vetllar per una correcta adscripció de curs i grup, preferentment al nivell que correspon a l'edat cronològica o a un curs inferior com a màxim.
- Garantir el traspàs d'informació al tutor o tutora i a l'equip docent.
- Atendre les necessitats afectives, emocionals i relacionals derivades dels

processos migratoris i reforçar la tutoria per potenciar l'autoestima i proporcionar l'orientació escolar i/o laboral necessàries.

- Afavorir el manteniment de la llengua familiar en els àmbits que li són propis, per valorar i reconèixer la diversitat lingüística i cultural com una riquesa col·lectiva de la comunitat educativa.

Aula d'acollida

L'aula d'acollida és un suport addicional adreçat a l'alumnat nouvingut: és un punt de referència i un marc de treball obert amb una interacció constant amb la dinàmica del centre, que permet una atenció emocional i curricular personalitzada i un aprenentatge intensiu de la llengua catalana i proporciona a l'alumnat nouvingut una atenció adequada a les necessitats i als progressos relacionals i lingüístics, com a complement del treball del grup classe al qual estigui adscrit.

La metodologia de l'aula d'acollida ha de tenir en compte l'organització dels aprenentatges de manera globalitzada, l'existència d'activitats funcionals, el foment del treball cooperatiu i l'establiment de relacions personals positives, sempre tenint com a punt de referència ajudar els alumnes a accedir als currículums de totes les matèries en les millors condicions possibles.

És convenient que l'horari de l'aula d'acollida no interfereixi en les matèries que els alumnes nouvinguts poden compartir amb els companys i companyes del grup classe ordinari a què estan adscrits des que s'incorporen al centre, i que la durada de la presència dels alumnes a l'aula d'acollida disminueixi a mesura que avancin en els aprenentatges, en benefici de la seva incorporació progressiva al grup classe que els correspon. La interacció amb la resta dels alumnes del grup classe és determinant per facilitar-ne el procés de socialització.

Cap alumne o alumna no ha d'estar totes les hores lectives a l'aula d'acollida. Una opció recomanable és que hi faci, com a màxim, la meitat de l'horari lectiu setmanal. El pas de l'alumne o alumna nouvingut a l'aula ordinària demana molta coordinació entre els docents i una atenció educativa que incrementi progressivament els aprenentatges amb el suport suficient per assegurar-ne l'èxit escolar.

L'aula d'acollida és de caràcter obert, per tant, l'alumne o alumna s'hi ha de poder incorporar en qualsevol moment del curs, i també s'ha de poder decidir en el moment que es consideri més adequat la reincorporació plena d'un alumne a l'aula ordinària.

El nombre de docents que intervé a l'aula d'acollida ha de ser reduït.

L'aula d'acollida s'ha d'estructurar de manera flexible, en funció de les necessitats dels alumnes que ha d'atendre i tenint en compte la cultura organitzativa de cada centre. Això implica la possibilitat d'atendre alumnes en grups diversos, en funció de l'escolarització prèvia, la llengua d'origen o altres característiques que puguin determinar necessitats educatives específiques diferenciades. Es recomana que el nombre màxim d'alumnes que treballen simultàniament en cada grup sigui de 12.

Convé que els docents de l'aula d'acollida tinguin experiència docent i domini de les tecnologies de la informació i la comunicació. Haurien de ser, preferentment, persones

amb destinació definitiva al centre i que tinguin acreditat el perfil d'immersió i suport lingüístic. D'entre aquest professorat, el director o directora del centre en nomena el tutor o tutora responsable; a més, si cal, s'ha de preveure un assessorament i un pla de formació específic per als docents que intervenen en aquesta aula.

Correspon al tutor o tutora del grup classe ordinari vetllar especialment per l'assoliment progressiu de les competències bàsiques de l'alumnat que assisteix durant una part de l'horari escolar a l'aula d'acollida i per la coordinació, a aquest efecte, amb el tutor o tutora d'aquesta aula.

Personalització del currículum per a l'alumnat nouvingut

L'aprenentatge de la llengua vehicular és una de les primeres necessitats de l'alumne o alumna que, sense conèixer-la, s'incorpora als centres educatius de Catalunya. Per això, a més de les activitats docents dedicades directament a l'ensenyament de la llengua catalana, tota la comunitat educativa ha de vetllar especialment per facilitar-ne l'aprenentatge.

D'acord amb el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, l'especificitat del procés d'aprenentatge de l'alumnat nouvingut que s'incorpora tardanament al sistema educatiu fa necessària l'elaboració d'un pla de suport individualitzat (PI). Per a més informació, vegeu l'apartat del [Pla de suport individualitzat \(PI\)](#) de la XTEC.

El pla de suport individualitzat ha de recollir la informació obtinguda en l'avaluació inicial de l'alumne o alumna nouvingut, ha de prioritzar les necessitats educatives que cal treballar i ha d'establir els mecanismes de planificació, seguiment i avaluació de la personalització del seu aprenentatge, la qual cosa li ha de permetre incorporar-se plenament, tan aviat com sigui possible i amb els suports necessaris, a la dinàmica habitual del seu grup classe de referència. I tot això s'ha de fer tenint en compte la diversitat dels alumnes, la corresponsabilitat de tots els agents que intervenen en el seu aprenentatge i l'aplicació de criteris de coherència pel que fa a la planificació curricular de les matèries.

El pla de suport individualitzat per a l'alumne o alumna nouvingut ha d'incloure la justificació de la proposta en funció de les necessitats d'aquest alumne, les mesures i suports que afavoreixen l'assoliment de les competències bàsiques, la proposta curricular i els emplaçaments en què es durà a terme, així com els criteris per al seguiment i l'avaluació dels aprenentatges. Cal preveure especialment els suports necessaris per als alumnes amb una escolarització prèvia deficient o irregular.

Els centres, en assignar les responsabilitats d'elaboració i actualització del pla de suport individualitzat de l'alumne o alumna nouvingut que s'incorpora al centre, han de preveure la col·laboració de docents o altres especialistes d'orientació educativa i de l'EAP si les dificultats d'un alumne o alumna comporten necessitats educatives especials.

Avaluació de l'alumnat nouvingut

L'avaluació es fa d'acord amb el que determina l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol,

per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria. Els i les alumnes de nacionalitat estrangera que s'incorporen al sistema educatiu a Catalunya per primera vegada durant el segon o el tercer trimestre del curs escolar i que no tenen com a llengua familiar cap de les llengües oficials a Catalunya, a proposta de la direcció del centre, temporalment poden no ser avaluats d'algunes matèries.

Tutoria de l'aula d'acollida

El tutor o tutora de l'aula d'acollida és el referent més clar per a l'alumne o alumna nouvingut, tot i que és responsabilitat de tota la comunitat escolar la resposta que s'ofereix a aquest alumne o alumna perquè s'integri plenament al centre.

És desitjable que el tutors o tutores de l'aula d'acollida sigui un professor o professora amb destinació definitiva en el centre i que tingui acreditat el perfil d'immersió i suport lingüístic, amb les excepcions que decideixi motivadament el director o directora.

Tota la jornada lectiva dels tutors de l'aula d'acollida s'ha de dedicar a l'atenció dels alumnes nouvinguts.

Corresponen al tutor o tutora de l'aula d'acollida, les funcions següents:

- Coordinar l'avaluació inicial i col·laborar en l'elaboració dels plans de suport individualitzats d'acord amb les necessitats educatives de cada un dels alumnes respecte al seu procés d'ensenyament i aprenentatge.
- Gestionar l'aula d'acollida: planificar-ne els recursos i les actuacions, programar-ne les seqüències d'aprenentatge, aplicar-hi les metodologies més adequades i avaluar-ne processos i resultats.
- Aplicar metodologies i estratègies d'immersió lingüística per a l'adquisició de la llengua catalana.
- Facilitar, en la mesura que sigui possible, l'accés de l'alumnat nouvingut al currículum ordinari.
- Promoure la integració dels alumnes nouvinguts a les corresponents aules de referència.
- Col·laborar en la sensibilització i introducció de l'educació intercultural en el procés educatiu dels alumnes nouvinguts.
- Coordinar-se amb els i les docents responsables de llengua, interculturalitat i cohesió social del centre (CLIC) o figures equivalents i amb els professionals especialistes dels serveis educatius (ALIC).
- Participar en les reunions dels equips docents i comissions d'avaluació, per coordinar actuacions i fer el seguiment de l'alumnat per assegurar la coherència educativa.

3.2.2.2 Alumnat d'origen estranger que necessita suport lingüístic i social

En l'educació secundària, es consideren alumnes d'origen estranger aquells que no són estrictament nous; les seves necessitats específiques deriven de les limitacions en el domini de la llengua vehicular necessari per accedir als aprenentatges i en la possible manca de referents culturals i de coneixements previs que els permetin seguir amb normalitat els continguts curriculars. En concret, els i les alumnes d'origen estranger que poden necessitar suport lingüístic i social són els que es troben en alguna de les situacions següents:

- Alumnes que s'han incorporat tardanament al sistema educatiu a Catalunya i que tenen un coneixement limitat de la llengua vehicular dels aprenentatges.
- Alumnes que han superat els dos anys o, excepcionalment, els tres anys d'estada a l'aula d'acollida i que encara es troben en procés d'assolir el domini del llenguatge acadèmic que es necessita per accedir al currículum ordinari.
- Alumnes d'educació secundària obligatòria d'origen estranger que, tot i haver estat escolaritzats a Catalunya en algun moment, han fet posteriorment part de l'escolarització en un altre sistema educatiu.

Atenció a l'alumnat d'origen estranger que necessita suport lingüístic i social

L'objectiu del centre educatiu i dels professionals que treballen amb aquests alumnes ha de ser proporcionar-los les competències perquè puguin seguir el currículum ordinari, tan aviat com sigui possible i de manera normalitzada. Per aconseguir aquest objectiu, correspon al centre educatiu el següent:

- Informar la família de com pot ajudar a millorar els aprenentatges dels alumnes i la seva participació social en l'entorn (activitats extraescolars, biblioteques públiques, activitats comunitàries, etc.).
- Avaluar i fer un seguiment del nivell de competència comunicativa dels alumnes, de manera que es puguin atendre les seves necessitats a partir del domini de la llengua vehicular que demostrin.
- Afavorir i accelerar el procés d'adquisició de les competències lingüístiques dels alumnes d'origen estranger incorporats plenament a l'aula ordinària, tant pel que fa al domini de la llengua d'ús habitual com al domini de la llengua d'ús acadèmic. S'ha de remarcar que l'objectiu és que els i les alumnes millorin simultàniament en el domini de la llengua i en l'assoliment dels continguts curriculars de totes les matèries.
- Atendre, a més de les necessitats lingüístiques, les necessitats emocionals, relacionals, identitàries i de pertinença, cognitives i acadèmiques que es puguin derivar de la incorporació tardana al centre educatiu o del fet de seguir l'escolaritat sense tenir prou competència lingüística en la llengua vehicular dels aprenentatges i que puguin comportar situacions de risc d'exclusió.

Suport lingüístic i social

Aquest suport és, d'acord amb [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, una mesura addicional del centre

per donar resposta a les necessitats educatives específiques dels alumnes que es troben en alguna de les situacions esmentades en el punt anterior; en conseqüència, s'adreça a facilitar el treball de les matèries i a millorar el domini de la llengua, d'acord amb el marc curricular de referència que s'estableix per a la resta d'alumnes de la seva edat i grup ordinari, prioritzant l'adquisició de les habilitats comunicatives

El suport lingüístic i social s'implementa mitjançant el suport a les activitats programades a l'aula ordinària i, per tant, s'ha de basar en la cooperació i la informació compartida entre els docents de l'equip que atén l'alumne o alumna, proporcionant un entorn on els alumnes puguin assolir els coneixements de la llengua d'aprenentatge i els continguts de les matèries, i consolidar els espais de relació i integració escolar i social.

És responsabilitat de tot l'equip docent:

- Avaluar el nivell de domini de la llengua de l'alumnat que necessita suport lingüístic i social.
- Col·laborar en l'elaboració dels plans de suport individualitzats i, si escau, d'acord amb les necessitats educatives de cada un dels alumnes respecte al seu procés d'ensenyament i aprenentatge i d'integració social.
- Participar en la gestió i organització del suport lingüístic, conjuntament amb els òrgans de direcció i la resta de docents del centre.
- Programar els suports i aplicar les metodologies més adequades per afavorir l'accés al currículum i la millora del domini de la llengua vehicular dels aprenentatges.
- Aplicar i promoure enfocaments basats en l'aprenentatge integrat de llengua i continguts.
- Promoure la participació de l'alumnat d'origen estranger en totes les activitats del centre i la participació en activitats educatives de lleure educatiu de l'entorn.
- Col·laborar en la sensibilització i introducció de l'educació intercultural en el centre educatiu.
- Valorar i reconèixer les llengües familiars dels alumnes i la diversitat lingüística.
- Facilitar la construcció d'identitats múltiples.
- Coordinar-se amb els docents responsables de llengua, interculturalitat i cohesió social del centre (CLIC) o figures equivalents i amb els professionals especialistes dels serveis educatius (ALIC).
- Participar en les reunions dels equips docents i comissions d'avaluació, per coordinar actuacions i fer el seguiment dels alumnes per assegurar la coherència educativa.

En el cas de l'alumnat d'educació secundària obligatòria, el treball s'ha d'orientar principalment a assolir les habilitats que permetin als alumnes fer un ús correcte del llenguatge acadèmic de les diferents matèries curriculars, la qual cosa planteja unes dificultats afegides perquè es tracta d'un llenguatge complex i lligat a demandes cognitives elevades.

Des d'un plantejament lingüístic, els continguts que caldria prioritzar a l'hora de la planificació didàctica són els següents:

- Les estructures discursives pròpies de les matèries relacionades amb les habilitats cognitives (descriure, argumentar, sintetitzar, etc.).
- Les habilitats relacionades amb la comprensió i l'expressió orals i escrites.
- El vocabulari clau relacionat amb els àmbits de coneixement.
- Les dificultats associades a les diferències de referents culturals i a la manca de coneixements previs que calen per adquirir coneixements nous.

Cal recordar que, a més del coneixement de les matèries, l'alumne o alumna també ha de progressar en el coneixement de la llengua, amb l'objectiu final que pugui utilitzar-la en totes les activitats d'aprenentatge i en tots els entorns (dins i fora del centre educatiu) de forma autònoma i sense suports específics. En aquest sentit, també cal potenciar la llengua d'ús, facilitant la participació d'aquests alumnes en activitats en llengua catalana de l'entorn.

D'altra banda, l'èxit educatiu d'aquests alumnes depèn, en part, del plantejament inclusiu del centre i, per tant, cal avançar cap a un enfocament intercultural on siguin visibles tots els i les alumnes i es puguin sentir reconeguts.

Els centres que desenvolupen activitats extraescolars per a l'aprenentatge de llengües i cultures dels alumnes (àrab, xinès, romanès, portuguès, etc.) han de preveure espais de coordinació entre el professorat del centre i el professorat que imparteix aquestes activitats amb l'objectiu de vetllar per una metodologia comuna, pel reconeixement de les llengües d'origen i la contribució al desenvolupament de la consciència intercultural dels alumnes i del respecte a la diversitat.

Des d'un plantejament intercultural, els aspectes que caldria tenir en compte a l'hora de la planificació didàctica són els següents:

- El bagatge lingüístic i cultural dels alumnes
- La visibilitat en les activitats de la pluralitat cultural de l'aula
- El respecte a la diferència en un marc de valors comuns
- El desenvolupament d'identitats múltiples.

El suport lingüístic es pot estructurar de manera flexible, en funció de les característiques dels alumnes que s'han d'atendre i d'acord amb la cultura organitzativa de cada centre. Cal preveure'n la continuïtat, si escau, a l'aula d'acollida amb les actuacions de suport lingüístic.

Algunes formes organitzatives adequades per implementar el suport poden ser la docència compartida, els agrupaments flexibles reduïts, l'atenció individualitzada, la tutoria entre iguals, el treball de les matèries agrupades per àmbits, etc. En cas que es facin agrupaments d'alumnes fora de l'aula ordinària, es recomana que el nombre d'alumnes del grup no sigui superior a 10. En cap cas, aquesta modalitat d'atenció a l'alumnat d'origen estranger pot representar que l'alumne o alumna rebi més del 20% de l'horari lectiu fora de l'aula ordinària ni que faci més de la meitat de les hores d'una matèria fora d'un grup ordinari.

Pel que fa a les metodologies i estratègies docents, s'han d'aplicar les que tenen a veure amb el tractament integrat de llengua i continguts, i totes aquelles que es basen a proporcionar suports complementaris per aconseguir que uns mateixos objectius puguin ser assolits per alumnes que no tenen com a llengua familiar la llengua de l'escola. La implicació dels aprenents en activitats d'aprenentatge cooperatiu també són especialment adequades en aquest context, ja que afavoreixen la interacció entre iguals i el desenvolupament de les habilitats socials i permeten que els i les alumnes treballin activitats diferents però amb objectius comuns. Igualment són adequades totes les actuacions que s'adrecen a avançar els continguts que es treballaran a l'aula ordinària.

Es poden trobar orientacions i recursos per proporcionar suport i per al seguiment al web de la XTEC sobre el [suport lingüístic i social a l'alumnat d'origen estranger](#).

Personalització del currículum per a l'alumnat que rep suport lingüístic i social

L'especificitat del procés d'escolarització de l'alumnat d'origen estranger, en què els alumnes tenen la necessitat de consolidar l'aprenentatge de la llengua vehicular a la vegada que d'adquirir els continguts de les matèries, pot fer necessària l'elaboració d'un pla de suport individualitzat.

El pla de suport individualitzat ha de recollir la informació obtinguda en la valoració del nivell de les competències lingüístiques de l'alumne o alumna d'origen estranger, ha de prioritzar les necessitats educatives que cal treballar i ha d'establir els mecanismes de planificació, seguiment i avaluació del procés d'aprenentatge, la qual cosa li ha de permetre seguir el currículum ordinari de manera autònoma al més aviat possible. Tot i això s'ha de fer tenint en compte la diversitat dels alumnes, la corresponsabilitat de tots els agents que intervenen en l'aprenentatge i l'aplicació de criteris de coherència pel que fa a la planificació curricular de les matèries.

Els centres, en elaborar i actualitzar el pla de suport individualitzat de l'alumne o alumna d'origen estranger que s'incorpora al centre, han de preveure la col·laboració dels docents o altres especialistes d'orientació educativa i de l'EAP si les dificultats d'un alumne o alumna comporten necessitats educatives especials.

Avaluació de l'alumnat que rep suport lingüístic i social

L'avaluació dels alumnes que reben suport lingüístic es fa d'acord amb el que determina l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria, i amb el seu PI.

3.3 Concreció de mesures i suports intensius

3.3.1 Unitats d'escolarització compartida (UEC)

Les unitats d'escolarització compartida (UEC) es concreten com a mesura intensiva que dona resposta al que estableix l'article 18.6 del [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost,

d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, per a alumnes amb inadaptació al medi escolar i risc d'exclusió social i d'abandonament escolar prematur i d'acord amb [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

Finalitats

La UEC és una mesura intensiva d'atenció a l'alumnat que té per finalitat prestar atenció educativa complementant la que ofereixen els centres educatius per a alumnes de tercer i/o quart d'ESO, un cop s'han exhaurit les mesures i els suports universals i les mesures i els suports addicionals d'atenció als alumnes del centre.

L'objectiu d'aquesta mesura és afavorir l'assoliment de les competències de l'etapa i garantir la continuïtat formativa dels alumnes, amb una metodologia que els motivi, de reforç dels aprenentatges, per retornar-los la confiança en les possibilitats d'èxit personal i evitar l'abandonament escolar.

Aquestes mesures tenen una organització en què els continguts propis de l'etapa es treballen en relació amb activitats de tipus pràctic que es vinculen a diferents oficis.

Alumnat

Es poden incorporar a les UEC els i les alumnes de tercer i quart d'ESO que presenten trets d'inadaptació al medi escolar i risc d'exclusió social amb necessitats educatives derivades de situacions socioeconòmiques i socioculturals especialment desfavorides i risc d'abandonament escolar.

Derivació

La derivació a la UEC forma part del procés d'atenció personalitzada a l'alumne o alumna quan s'han esgotat totes les actuacions possibles que es poden fer en el centre. La proposta de derivació, que és responsabilitat del director o directora del centre educatiu, ha de seguir el procediment següent:

- Proposta escrita del tutor o tutora a la comissió d'atenció a la diversitat o, si no n'hi ha, a l'òrgan de l'equip directiu que hagi establert el centre.
- Si la proposta és acceptada, el director o directora del centre la trasllada a la Inspecció d'Educació juntament amb un informe de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP) o del professor o professora d'orientació educativa, i l'acord escrit dels pares, mares o tutors legals de l'alumne o alumna.
- La Inspecció emet un informe valoratiu sobre aquesta proposta i trasllada l'expedient sencer al director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, al o la gerent del Consorci d'Educació de Barcelona.
- El director o directora dels serveis territorials (a Barcelona, l'òrgan competent del Consorci) resol motivadament sobre la proposta a partir dels informes esmentats i de la disponibilitat de places de les UEC i tramet còpies autenticades d'aquesta resolució al director o directora del centre educatiu on està escolaritzat l'alumne o alumna i al o la responsable de la UEC on serà derivat.

Els informes que elabora el tutor o tutora de l'alumne o alumna en el centre han de contenir:

- els motius pels quals el tutor o tutora proposa l'escolarització en una UEC;
- les actuacions prèvies a la proposta que s'han portat a terme al centre a fi de donar resposta educativa a les necessitats específiques de suport educatiu de l'alumne o alumna;
- les potencialitats i els interessos de l'alumne o alumna, i
- un document signat pels pares, mares o tutors legals, en què consti que han estat informats i que estan d'acord amb la mesura proposada.

Els informes de l'EAP o del professor o professora d'orientació educativa han de contenir:

- una valoració psicopedagògica de l'alumne o alumna;
- els aspectes que cal prioritzar per compensar les dificultats d'adaptació escolar de l'alumne o alumna;
- la justificació de la conveniència d'assistir a la UEC.

Estructura i característiques de les UEC

L'estructura d'aquesta mesura és la mateixa que la de la resta dels programes de diversificació curricular. Les activitats que faci un alumne o alumna determinat poden respondre a un o més dels àmbits que integren els programes: àmbit lingüístic i social, àmbit científicotecnològic i àmbit pràctic, en funció de si un alumne o alumna assisteix a la UEC a temps total o compartit amb el centre educatiu.

L'atenció educativa que s'ha de desenvolupar a la UEC es concreta en un projecte que ha de constar dels apartats següents:

1. Breu resum de les dades bàsiques de l'entitat: nom, adreça de la seu social central i adreces de les seus territorials on es desenvolupen físicament els serveis i dades de la persona de contacte (telèfon, adreça electrònica i adreça web).
2. Horari setmanal de les activitats dels alumnes, amb indicació dels i les professionals que impartiran les activitats.
3. Programacions didàctiques amb referències a les competències que es treballaran per a cada àmbit, la metodologia de treball i els criteris de seguiment i avaluació dels alumnes. El projecte s'ha d'ajustar als àmbits propis dels programes de diversificació curricular.
4. Guió del pla d'acció tutorial per a cada grup.
5. Visió integral i transversal dels joves. Actuacions amb relació a les variables emocionals, cognitives i conductuals que poden incidir en el desenvolupament del procés d'aprenentatge. Actuacions d'atenció més personalitzada en casos de patologia diagnosticada i coneguda que donin resposta a una atenció terapèutica i una atenció educativa, si cal.
6. Seguiment i orientació dels joves a les UEC:

- Orientació personal: concreció de les actuacions que porten a afavorir l'autoconeixement dels joves, l'evolució positiva del seu autoconcepte i el desenvolupament harmònic de la personalitat, així com les actuacions per fomentar-ne la motivació per l'aprenentatge i millorar-ne les competències de l'àmbit personal i social.
- Orientació escolar i acadèmica: concreció de les actuacions fetes per acompanyar els joves en la presa de decisions amb relació a la seva continuïtat formativa d'acord amb les possibilitats, capacitats i interessos i la realitat de l'entorn proper.
- Orientació professional: actuacions fetes per acompanyar l'alumne o alumna en la presa de decisions respecte a la transició al món laboral d'acord amb les possibilitats, capacitats i interessos personals.
- Descripció de les estratègies de seguiment individual dels joves i de la col·laboració amb les famílies o tutors responsables.

7. Planificació de les sessions de coordinació amb el professorat del centre educatiu de secundària i, si escau, l'EAP per fer el seguiment acadèmic i l'avaluació dels alumnes.

Planificació de les sessions de coordinació amb els agents externs que intervinguin en el procés de desenvolupament personal de l'alumne o alumna (salut, justícia, serveis socials, treball, lleure, etc.) per millorar i facilitar el seguiment d'aquest desenvolupament.

Acció tutorial a les UEC

L'escolaritat compartida entre un centre ordinari i una altra entitat o centre que complementi l'escolaritat d'aquests alumnes requereix la coordinació entre els professionals d'ambdós centres. A fi de garantir la coherència i complementarietat de les actuacions cal que abans de l'inici de curs aquests professionals, conjuntament amb l'EAP, si escau, concretin el treball que cal fer amb els i les alumnes a partir de la definició del pla de suport individualitzat de cada alumne.

La tutoria ha de ser compartida entre el tutor o tutora del centre educatiu i el o la responsable de l'alumne o alumna a la UEC, i s'ha de caracteritzar per:

- donar suport als aspectes psicològics que facilitin el desenvolupament de les habilitats emocionals i socials;
- orientar l'alumne o alumna en l'elaboració del seu projecte de futur, donant-li eines per desenvolupar l'autonomia personal, professional i social;
- informar i assessorar les famílies dels alumnes sobre aquest procés d'orientació, per garantir-ne la col·laboració i la participació.

Seguiment acadèmic, avaluació i acreditació escolar de l'alumne o alumna que assisteix a les UEC

S'ha de constituir un equip format pel tutor o tutora de l'alumne o alumna del centre

educatiu, la persona responsable de l'alumne o alumna a la UEC i, si es considera convenient, un o una professional de l'EAP o el professor o professora d'orientació educativa del centre educatiu, perquè en facin el seguiment acadèmic i l'avaluació de manera col·legiada, segons el pla de suport individualitzat que s'hagi establert. Aquest seguiment s'ha de fer amb una periodicitat com a mínim trimestral i s'ha de d'estendre acta de cada reunió. En aquest pla de suport individualitzat s'ha de concretar l'atenció que cal donar a l'alumne o alumna, les prioritats educatives, els criteris per al seguiment i l'avaluació i els ajustaments horaris que corresponguin. Correspon al director o directora del centre on l'alumne o alumna està matriculat aprovar el pla de suport individualitzat.

Els responsables de les UEC han de concretar la part corresponent del pla de suport individualitzat de cada alumne a partir de la programació general de la UEC, tot considerant l'ajust d'aquesta programació a les necessitats educatives de cada alumne i del seu horari lectiu a la UEC.

El tutor o tutora de l'alumne o alumna en el centre educatiu, en col·laboració amb l'orientador o orientadora del centre i/o el o la professional de l'EAP, si escau, han de concretar la part del pla de suport individualitzat corresponent a l'horari lectiu de l'alumne o alumna en el centre educatiu.

El tutor o tutora del centre educatiu és responsable d'acordar els criteris d'avaluació amb els professors de les diferents matèries del curs en què l'alumne o alumna està matriculat.

El pla de suport individualitzat de l'alumne o alumna ha d'incloure:

- les dades generals de l'alumne o alumna;
- l'horari de l'alumne o alumna, amb l'especificació de l'assistència a la UEC i/o al centre educatiu;
- les matèries del currículum i les competències que es prioritzen dins de cada àmbit de treball;
- els criteris d'avaluació i promoció, i
- la concreció de les reunions trimestrals conjuntes amb els tutors o responsables de cada centre per emetre l'avaluació i els acords presos amb relació a l'alumne o alumna.

En finalitzar cada curs escolar, el tutor o tutora designat pel centre educatiu ha de ser el responsable de traspasar la informació sobre l'alumne o alumna a les sessions d'avaluació final del centre educatiu. Aquesta informació s'ha de recollir en les actes d'avaluació corresponents i en els documents oficials de l'alumne o alumna que corresponguin.

Com a conseqüència del procés d'avaluació, en finalitzar el curs s'han de prendre les decisions sobre el pas de curs de l'alumne o alumna que hagi participat en el recurs UEC, seguint els criteris de pas de curs i les propostes de continuïtat que s'estableixen en la mesura. Tanmateix, per continuar a la UEC s'ha de considerar el fet que es faci una valoració positiva de la mesura per fomentar la progressió en l'autonomia i

maduresa personal de l'alumne o alumna.

En cas que l'alumne o alumna no assoleixi els objectius i les competències establertes en aquesta mesura o bé no tingui una avaluació positiva respecte als criteris d'avaluació establerts, es pot acordar que repeteixi tercer o quart curs d'ESO i que continuï fent ús del recurs UEC.

Un cop finalitzat el tercer o el quart curs d'ESO, cal informar els pares, mares o tutors legals quan es prevegi que l'alumne o alumna continuarà un any més a la UEC.

Retorn de l'alumne o alumna al centre de procedència

En el moment que es consideri la possibilitat de retorn de l'alumne o alumna al centre educatiu, s'ha de seguir el procediment següent:

1. L'equip de seguiment del pla de suport individualitzat de l'alumne o alumna comunica als directors del centre educatiu i de la UEC, respectivament, que l'alumne o alumna ja es pot incorporar plenament al centre educatiu i els lliura l'últim informe de seguiment i l'avaluació corresponent.
2. El director o directora del centre educatiu comunica el retorn de l'alumne o alumna als pares o tutors legals i a la Inspecció.
3. La Inspecció ho comunica al director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, al o la gerent del Consorci d'Educació de Barcelona, perquè en quedi constància.

Motius pels quals un alumne o alumna pot ser baixa en una UEC

- Retorn de l'alumne o alumna al centre d'ESO de procedència.
- En el moment que fa 16 anys d'edat i l'alumne o alumna, amb la conformitat de la família, manifesta que no vol continuar escolaritzat en el centre d'educació secundària obligatòria.
- Després d'un mes d'absentisme injustificat.

En tots els casos la Inspecció ha de comunicar la baixa al director o directora dels serveis territorials perquè en quedi constància i perquè tramiti la corresponent resolució de baixa del servei UEC i el retorn al centre de procedència, si escau. Aquesta resolució s'ha de fer arribar també a la Direcció General de Currículum i Personalització.

Escolaritat compartida en centres d'educació especial

En l'educació secundària obligatòria, per als alumnes que requereixin l'escolaritat compartida entre un centre ordinari i un centre d'educació especial, s'estableix el que disposa l'apartat *Escolaritat compartida* del document "L'educació bàsica als centres d'educació especial".

3.3.2 Suports intensius a l'escola inclusiva (SIEI)

Els suports intensius a l'escola inclusiva (SIEI) es concreten com una altra mesura intensiva que dona resposta al que s'estableix en els articles 11 i 24 del [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.

Els SIEI són dotacions extraordinàries de professionals que s'incorporen a les plantilles dels centres d'educació secundària, com a recursos intensius i conjunturals que se sumen a les mesures i als suports universals i addicionals de què els centres disposen.

Finalitat

El recurs SIEI té com a finalitat facilitar l'atenció educativa i promoure la participació en entorns escolars d'alumnes amb discapacitat intel·lectual i/o trastorn del desenvolupament, de primer fins a quart d'ESO, un cop s'han exhaurit les mesures i els suports universals i addicionals d'atenció de tots els alumnes del centre.

Per assolir aquesta finalitat cal aplicar estratègies didàctiques i metodològiques a l'aula ordinària que resulten innovadores i que suposen canvis i millores pel que fa a l'atenció d'alumnes amb necessitats educatives especials, i també de la resta d'alumnes en general. De la mateixa manera, s'enforteix la responsabilitat de tot l'equip docent en l'atenció i acompanyament a l'alumnat i permet avançar en la gestió de la diversitat d'alumnes des d'una perspectiva inclusiva.

Els professionals d'aquestes unitats han d'atendre un mínim de 5 alumnes i un màxim de 10.

En el cas que el centre disposi d'aquesta mesura, el Departament d'Educació assigna el nombre de professionals adients per a l'atenció dels alumnes.

Els centres als quals s'assigni aquesta dotació en el curs 2021-2022 han de:

- incorporar aquest nou recurs en el PEC;
- establir, mitjançant l'equip directiu, criteris d'assignació de tutories en les quals hi ha matriculats alumnes que reben aquest suport, tenint en compte l'experiència i les bones pràctiques educatives;
- planificar i garantir l'acollida de l'alumnat que rebi aquest suport (de nova incorporació) i de les seves famílies, així com dels nous professionals dins del pla d'acollida del centre;
- assegurar que el tipus i la intensitat de les mesures i suports que el centre concreta garanteixen la presència, la participació i els aprenentatges valuosos de tots els i les alumnes amb NEE en el marc del seu grup classe i en la vida del centre;
- afavorir que els suports dins de l'aula en les activitats d'aprenentatge es planifiquin en el marc de metodologies participatives;
- organitzar l'espai i el temps escolars inclosos dins i fora de l'aula (entrades i sortides, patis, moments de transició, sortides escolars, etc.) amb els suports necessaris en funció de les necessitats detectades, per evitar barreres d'accés a l'aprenentatge i afavorir la participació i la socialització;
- garantir que l'atenció dels i les alumnes susceptibles de rebre aquest suport estigui

- inclosa en el marc de totes les mesures d'atenció a l'alumnat del centre;
- garantir la coordinació de l'equip dels i les professionals especialistes de suport a la inclusió (mestre o mestra d'audició i llenguatge, educador o educadora d'educació especial, etc.) i amb la resta de l'equip docent;
 - planificar i fer claustres o altres reunions de sensibilització i seguiment del recurs;
 - facilitar la coordinació de l'equip docent amb els serveis educatius o professionals externs (CDIAP, CSMIJ, CREDA o d'altres) que atenen alumnes que reben aquest suport, i
 - presentar el recurs i les bones pràctiques així com els projectes d'intervenció a la comunitat educativa (reunions d'inici de curs, reunions de consell escolar, jornada de portes obertes, etc.).

Seguiment acadèmic i avaluació dels alumnes del recurs SIEI

El professorat del recurs SIEI col·labora amb el tutor o tutora del grup ordinari en la tutoria individual dels alumnes que atenen i en el seguiment del procés d'aprenentatge i en l'elaboració del pla de suport individualitzat. En l'avaluació dels alumnes, els i les professionals d'aquest suport aporten a l'equip docent tota la informació sobre l'evolució de les matèries en què tinguin una intervenció directa, així com dels elements per valorar-ne els aprenentatges i el procés de maduresa en general. De la mateixa manera, tot el professorat que imparteix docència ha d'aportar a l'alumne o alumna les valoracions corresponents. L'equip docent pot preveure la possibilitat de fer una sessió d'avaluació complementària per avaluar els alumnes atesos.

En finalitzar el curs, l'equip docent que ha participat en el seguiment i l'avaluació dels alumnes del SIEI, conjuntament amb el tutor o tutora i els i les professionals del SIEI, prenen les decisions oportunes amb relació al pas de curs i la continuïtat de l'alumne o alumna. Aquesta informació s'ha de recollir en les actes d'avaluació i en els documents oficials de l'alumne o alumna.

La comunicació amb la família ha de ser continuada i constant des de l'inici de l'escolarització, per ajustar el seguiment de l'alumne o alumna i els acords que es prenguin conjuntament. En finalitzar cada curs d'ESO, cal acompanyar i informar els pares, mares o tutors legals quan es prevegi que l'alumne o alumna ha de continuar un any més en aquest recurs.

Per facilitar la continuïtat en la formació d'aquests alumnes, és convenient que el tutor o tutora, conjuntament amb els i les professionals d'aquest recurs, facin l'acompanyament d'aquests alumnes en els estudis postobligatoris a partir del contacte directe amb els tutors o professionals responsables de la formació següent, un cop els alumnes deixin de fer ús del recurs SIEI i finalitzin l'etapa d'ESO.

3.3.3 Els suports intensius a l'audició i el llenguatge (SIAL) a l'ESO

Les mesures i els suports intensius es concreten en el [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. En l'article

11 del Decret, es disposa que els suports intensius en l'audició i el llenguatge (SIAL) contribueixen a l'escolarització dels alumnes amb discapacitat auditiva greu i pregona que requereixin un equipament singular i una especialització professional.

Els SIAL són dotacions extraordinàries de professionals (mestres o professors de suport intensiu a l'audició i el llenguatge) que s'incorporen a les plantilles dels centres d'educació secundària com a recurs intensiu que se suma a les mesures i els suports universals i addicionals de què els centres disposen.

Finalitat

Els mestres o professors de suport intensiu a l'audició i el llenguatge (SIAL) han de centrar la intervenció a desenvolupar actuacions que facilitin que els i les alumnes del centre amb necessitats educatives específiques derivades de discapacitat auditiva (que s'han determinat en l'informe de reconeixement de NESE que ha elaborat l'EAP), puguin participar en la informació oral i l'aprenentatge, i accedir-hi, desenvolupant les capacitats i les competències bàsiques que s'estableixen en el currículum de l'etapa.

Per assolir aquesta finalitat cal aplicar estratègies didàctiques i metodològiques a l'aula ordinària que resulten innovadores i que suposen canvis i millores pel que fa a l'atenció dels alumnes amb necessitats educatives especials, i també de la resta d'alumnes en general. De la mateixa manera, s'enforteix la responsabilitat de tot l'equip docent en l'atenció i acompanyament als alumnes i permet avançar en la gestió de la diversitat d'alumnes des d'una perspectiva inclusiva.

L'equip de professionals del SIAL ha de centrar la intervenció en actuacions que facilitin el progrés de l'alumnat en el desenvolupament de les competències que s'estableixen en el currículum de l'etapa.

Corresponen als i a les professionals de SIAL les funcions següents:

- Implementar els projectes específics de l'audició i el llenguatge i incorporar-los al PEC.
- Col·laborar amb l'equip directiu del centre en totes les actuacions per a la inclusió educativa de tots els alumnes.
- Participar en les diferents comissions pedagògiques del centre (CAD o comissions equivalents).
- Planificar amb els tutors o tutores i altres especialistes activitats d'aprenentatge amb metodologies flexibles que permetin l'atenció a tots els alumnes i col·laborar en la seva implementació.
- Donar suport a l'equip docent dins l'aula per promoure la participació i els aprenentatges dels alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu; de forma excepcional, oferir suport individual (o en altres formes d'agrupament) dins o fora de l'aula, quan els objectius i continguts així ho requereixin.
- Col·laborar amb els tutors o tutores i amb la resta de l'equip docent, i d'una manera especial amb els mestres de pedagogia terapèutica i els de l'especialitat d'orientació educativa i amb l'EAP, en l'elaboració del pla de suport individualitzat

dels alumnes que reben aquest suport.

- Col·laborar en el seguiment i l'avaluació dels alumnes en el procés d'assoliment de les competències de forma sistemàtica.
- Col·laborar amb les famílies i els i les alumnes, sempre que sigui possible, fent-los participants del procés d'aprenentatge de l'alumne o alumna i especialment del seu itinerari formatiu.

3.3.4 Projectes compartits amb centres d'educació especial

L'atenció educativa dels centres d'educació especial és una mesura organitzativa, metodològica i curricular altament personalitzada per donar una resposta educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitats greus que necessiti una elevada intensitat de suport educatiu i mesures curriculars, metodològiques, organitzatives o psicopedagògiques altament individualitzades.

En l'educació secundària obligatòria, per a aquells alumnes que requereixin distribuir el temps lectiu entre el centre ordinari i el centre d'educació especial s'estableix el que disposa l'apartat Alumnes que comparteixen recursos dels centres d'educació especial i dels centres ordinaris del document "L'educació bàsica als centres d'educació especial".

3.3.5 L'aula integral de suport (AIS)

L'[aula/programa integral de suport](#) (AIS) és un recurs educatiu i terapèutic singular que té com a objectiu proporcionar, de forma temporal, una atenció integral i intensiva.

L'AIS s'adreça a l'alumnes amb necessitats educatives especials associades a trastorns mentals greus que necessita suport integral i intensiu de forma temporal per assolir l'equilibri i el benestar personal suficient per retornar als contextos escolars ordinaris.

Cada AIS pot donar resposta fins a 16 alumnes, que s'organitzen en diferents grups (d'entre 4 i 6 alumnes). L'organització d'aquests grups pot preveure diferents modalitats d'atenció d'acord amb les característiques educatives i clíniques dels alumnes atesos. Cada AIS disposa d'un mínim d'un grup d'alumnes i un màxim de quatre.

Les AIS es constitueixen com a espais autònoms i independents que depenen administrativament de centres d'educació especial o de centres ordinaris.

3.4 Concreció d'altres mesures i suports

3.4.1 Mesures i recursos adreçats a alumnat amb altes capacitats

Es poden proposar plans de suport individualitzats per als [alumnes amb altes capacitats i/o elevat rendiment acadèmic](#), identificats mitjançant una avaluació psicopedagògica, i per als quals les mesures d'ampliació previstes dins del marc de les mesures i suports universals no hagin estat suficients. Per fer-ho, cal seguir les orientacions que s'estableixen en la [Resolució ENS/1543/2013](#), de 10 de juliol, de l'atenció educativa a l'alumnat amb altes capacitats.

En els casos en què el pla de suport individualitzat comporti la reducció de la durada de l'etapa, el director o directora del centre n'ha de demanar l'autorització per aplicar-lo. A aquest efecte, ha de trametre als serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona al Consorci d'Educació de Barcelona, la documentació següent:

- Sol·licitud signada pel pare, mare o tutors legals de l'alumne o alumna.
- Documentació acreditativa de les causes que motiven la petició.
- Proposta del pla de suport individualitzat elaborat pel centre (amb la col·laboració de l'EAP, si escau).

El director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació de Barcelona, ha de trametre tota la documentació, acompanyada d'un informe de la Inspecció d'Educació, a la Direcció General de Currículum i Personalització, que n'emet resolució i la tramet al centre educatiu. El centre l'ha de notificar per escrit als pares, mares o tutors legals de l'alumne o alumna. Contra aquesta resolució es pot interposar recurs d'alçada en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la data de publicació, davant la Secretaria de Polítiques Educatives.

Una mesura d'adequació als processos d'aprenentatge que es pot oferir a aquests alumnes per millorar-ne la motivació és la possibilitat de cursar alguna matèria addicional, que pot ser d'ampliació del currículum amb matèries del batxillerat o cicles formatius, a través de l'IOC. Aquest cas queda restringit a alumnes d'altres capacitats de tercer i quart d'ESO, i cal que el centre on l'alumne o alumna cursa estudis presencials faci arribar a l'IOC la proposta de pla de suport individualitzat (PI), on constin les matèries que ha de cursar. El departament d'orientació de l'IOC estudia aquesta proposta, que el director o directora de l'IOC aprova, si escau. Per fer el seguiment de l'alumne, el director o directora del centre de secundària assigna un professor o professora perquè actuï de referent i responsable de la coordinació amb l'IOC.

Es poden consultar orientacions i informació complementària d'aquesta mesura en el document [Les altes capacitats: detecció i actuació en l'àmbit educatiu](#).

3.4.2 Mesures i suports adreçats a alumnat que simultanieja l'ESO amb música, dansa o esport

Simultaneïtat de l'ESO amb estudis de música o de dansa

Els i les alumnes d'ESO que cursin estudis de música o de dansa poden sol·licitar la

convalidació o el reconeixement de les matèries optatives Educació Física i/o Música, les quals es poden convalidar segons el procediment que s'especifica en els documents “Simultaneïtat d'estudis d'ESO o de batxillerat amb estudis de música” i “Simultaneïtat d'estudis d'ESO o de batxillerat amb estudis de dansa”.

La resolució del director o directora del centre (models EMU2 i EMU3, per a música, i models EDA2 i EDA3 per a dansa) serveix com a document acreditatiu del pla de suport individualitzat de simultaneïtat (“Sim.”) de l'alumne o alumna i n'acredita la convalidació.

Simultaneïtat de l'ESO amb pràctica intensiva de l'esport

a. Centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva

En el marc dels acords establerts entre el Departament d'Educació i la Secretaria General de l'Esport, els centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva poden desenvolupar projectes de centre que incloguin actuacions i mesures (universals) enfocades a la personalització dels aprenentatges per afavorir una resposta educativa ajustada a les necessitats específiques de suport educatiu d'aquests alumnes, derivades de la seva dedicació significativa a l'esport, tant pel que fa a la matèria d'Educació Física com a la resta de matèries o àmbits, a l'etapa de l'ESO.

b. Alumnes amb dedicació significativa a l'esport en altres centres

- b.1. Alumnes amb dedicació significativa a l'esport inclosos en algun dels programes ARC (esportistes d'alt rendiment català)

Els i les alumnes amb dedicació significativa a l'esport avalada pel Consell Català de l'Esport, matriculats en centres que no siguin centres educatius d'especial atenció a la pràctica esportiva, poden sol·licitar al director o directora del centre educatiu, en el primer trimestre del curs, que els reconeguin la matèria d'Educació Física.

Per sol·licitar-ho, cal adjuntar a la sol·licitud, que ha d'estar signada pel pare, mare o tutors legals de l'alumne o alumna, el certificat del Consell Català de l'Esport (av. dels Països Catalans, 12, 08950, Esplugues de Llobregat). Els i les alumnes poden obtenir aquest certificat quan siguin esportistes que figuren en el programa de tecnificació (ARC) de la federació catalana corresponent.

El reconeixement de la matèria d'Educació Física implica que no té qualificació ni computa a l'efecte del càlcul de la mitjana, i a les actes cal indicar “convalidat”.

Quant al seguiment en la resta de matèries, per a aquests alumnes es pot valorar la conveniència d'adoptar mesures i suports addicionals d'atenció educativa, d'acord amb l'article 9.2.c del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, a fi de promoure que avancin en l'assoliment de les competències de l'etapa de totes les matèries, afavorir el seu desenvolupament personal i social i facilitar-los la màxima participació en les activitats o accions educatives del seu grup de referència, sempre que sigui possible, així com en la resta d'activitats de centre.

La Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD), o l'òrgan equivalent, ha d'acordar aquestes mesures, que han de quedar establertes en un pla de suport individualitzat (PI), tal com estableix l'article 12.2.f del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. En el PI s'han de recollir totes les decisions que es prenguin relatives als diferents elements curriculars, entre d'altres, activitats d'aprenentatge, criteris d'avaluació, temporització de les activitats i orientacions metodològiques, per donar resposta a les necessitats educatives que presenti aquest alumnat derivades d'aquesta situació. El PI l'ha d'aprovar la direcció del centre.

Per facilitar la presa de decisions sobre els plans de suport individualitzats es pot consultar el document [Orientacions per a l'elaboració del pla de suport individualitzat](#).

- b.2. Alumnes amb dedicació significativa a l'esport que no pertanyen a cap dels programes ARC

A continuació s'especifiquen dues situacions possibles en el benentès que un alumne concret pot concórrer en les dues situacions alhora. En aquest darrer cas només cal presentar una única sol·licitud.

Alumnes amb dedicació intensiva a l'esport que no s'absenten habitualment del centre per participació en tornejos o competicions.

Els casos en què l'alumnat participa regularment en competicions que impliquen una alta exigència personal es pot valorar la conveniència d'adoptar mesures i suports addicionals d'atenció educativa, d'acord amb l'article 9-2c del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, a fi de promoure que avancin en l'assoliment de les competències de l'etapa de totes les matèries, afavorir el seu desenvolupament personal i social i facilitar-los la màxima participació en les activitats/accions educatives del seu grup de referència, sempre que sigui possible, així com en la resta d'activitats de centre.

La Comissió d'atenció a la diversitat (CAD), o òrgan equivalent, ha d'acordar aquestes mesures que han de quedar establertes en un Pla de suport individualitzat (PI), tal com estableix l'article 12-2f del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. En el PI s'han de recollir totes les decisions que es prenguin relatives als diferents elements curriculars, entre d'altres: activitats d'aprenentatge, criteris d'avaluació, temporització de les activitats, orientacions metodològiques, per donar resposta a les necessitats educatives que presenti aquest alumnat derivades d'aquesta situació. El PI, que no comporta en cap cas el reconeixement de la matèria d'Educació Física, l'ha d'aprovar la Direcció del centre.

Per facilitar la presa de decisions sobre els plans de suport individualitzats es pot consultar el document [Orientacions per a l'elaboració del pla de suport individualitzat](#).

Per iniciar el procés d'elaboració del PI cal que els pares, mares o tutors legals presentin, durant el primer trimestre, una sol·licitud al centre on l'alumna o alumne cursa l'ESO, acompanyada de la documentació següent:

- El certificat acreditatiu del pla d'entrenament i competicions, emès pel club esportiu o pel centre de tecnificació amb el que s'entrena i competeix. Hi ha de constar el nivell i/o categoria competitiva, el calendari i l'horari del pla d'entrenament i competicions, el temps de desplaçaments i la previsió anual de concentracions o d'altres circumstàncies que es considerin rellevants.
- Declaració responsable dels pares, mares o tutors legals amb els compromisos de col·laborar en el seguiment acadèmic i comunicar al centre de secundària els canvis que es puguin produir en els horaris de la pràctica esportiva de l'alumne o alumna (situacions d'abandonament de l'activitat esportiva, lesions o altres circumstàncies).

Alumnes que s'absenten del centre per participació en tornejos o competicions

Si l'alumne o alumna, per motius de participació en tornejos, competicions o finals esportives, ha d'estar absent del centre educatiu durant un període superior a 15 dies i inferior a 30 de forma continuada, es pot valorar la conveniència d'adoptar mesures i suports addicionals d'atenció educativa, d'acord amb l'article 9.2.c del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, a fi de promoure que avanci en l'assoliment de les competències de l'etapa de totes les matèries, afavorir-ne el desenvolupament personal i social i facilitar-li la màxima participació en les activitats o accions educatives del seu grup de referència, sempre que sigui possible, així com en la resta d'activitats del centre.

La Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD), o òrgan equivalent, ha d'acordar aquestes mesures, que han de quedar establertes en un pla de suport individualitzat (PI), tal com estableix l'article 12.2.f del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. En el PI s'han de recollir totes les decisions que es prenguin relatives als diferents elements curriculars, entre d'altres: activitats d'aprenentatge, criteris d'avaluació, temporització de les activitats, orientacions metodològiques, per donar resposta a les necessitats educatives que presenti l'alumne o alumna derivades d'aquesta situació. El PI, que no comporta en cap cas el reconeixement de la matèria d'Educació Física, l'ha d'aprovar la direcció del centre.

Per facilitar la presa de decisions sobre els plans de suport individualitzats es pot consultar el document Orientacions per a l'elaboració del pla de suport individualitzat.

Per iniciar el procés d'elaboració del PI cal que els pares, mares o tutors legals presentin, durant el primer trimestre, una sol·licitud al centre on l'alumna o alumne cursa l'ESO, acompanyada de la documentació següent:

- El certificat acreditatiu de les jornades esportives emès pel club o pel centre de tecnificació amb què s'entrena i competeix. Hi ha de constar el nivell i/o categoria competitiva i el calendari i els horaris d'aquestes jornades.
- El certificat acreditatiu del pla d'entrenament i competicions emès pel club esportiu o pel centre de tecnificació amb què s'entrena i competeix. Hi ha de constar el nivell i/o categoria competitiva, el calendari i l'horari del pla d'entrenament i

competicions, el temps de desplaçaments i la previsió anual de concentracions o d'altres circumstàncies que es considerin rellevants.

- Declaració responsable dels pares, mares o tutors legals amb els compromisos de col·laborar en el seguiment acadèmic durant els períodes d'absència al centre i de comunicar al centre de secundària els canvis que es puguin produir en els horaris de la pràctica esportiva de l'alumne o alumna (situacions d'abandonament de l'activitat esportiva, lesions o altres circumstàncies).

Per facilitar la presa de decisions sobre els plans de suport individualitzats es pot consultar el document [Orientacions per a l'elaboració del pla de suport individualitzat](#).

3.4.3 Mesures i suports adreçats a alumnat que passa de curs amb matèries amb nivells competencials no assolits en cursos anteriors i/o alumnes que no passen de curs

Els centres han de disposar de mesures de suport per a alumnes que passin de curs amb nivells competencials no assolits de cursos anteriors, destinades a recuperar els aprenentatges.

Quan un alumne o alumna no passa de curs ha de continuar un any més al mateix curs. Aquest fet ha d'anar acompanyat de mesures de suport, que ha d'establir el centre educatiu, per aconseguir que superi les dificultats que s'han detectat en el curs anterior. Aquesta circumstància s'ha de tenir en compte en els efectes generals del pas de curs.

3.4.4 Mesures i recursos adreçats a alumnat amb situacions específiques diverses

El document "Situacions específiques dels alumnes" recull altres casuístiques, com l'atenció als alumnes que pateixen malalties llargues, l'atenció educativa als alumnes amb mesures judicials, la incorporació d'alumnes menors de 16 anys als estudis a distància i la incorporació d'alumnes procedents d'estudis estrangers.

En el context de pandèmia actual i per garantir els principis d'inclusió i d'equitat que han de regir el sistema educatiu, cal que els centres flexibilitzin al màxim les actuacions educatives i docents amb relació a l'alumnat que presenta més vulnerabilitat. En aquest sentit, s'ha de vetllar, especialment, per evitar l'augment de les desigualtats entre l'alumnat que presenta necessitats específiques de suport educatiu (NESE), en què s'inclou el que presenta necessitats educatives.

4 Avaluació de l'ESO

L'avaluació té la finalitat de regular el procés d'aprenentatge i comprovar el grau

d'assoliment de les competències dels àmbits, d'acord amb els ritmes i les capacitats d'aprenentatge dels alumnes. Així, l'avaluació ha de permetre que tant

el professorat (avaluació formativa) com alumnat (avaluació formadora) puguin conèixer el procés d'aprenentatge, identificar els avenços, les dificultats i els errors que sorgeixen al llarg del procés educatiu, i prendre les decisions oportunes per regular-lo. Amb aquesta finalitat, l'alumnat ha de conèixer els objectius d'aprenentatge i els criteris i procediments amb els quals els avaluaran. També ha de permetre comprovar el grau d'assoliment de les competències (avaluació qualificadora) tant les dels àmbits associats a les matèries com les dels àmbits transversals.

Els referents normatius per a l'avaluació són l'[Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, el [Reial decret 1105/2014](#), de 26 de desembre, i el Reial decret llei 31/2020, de 29 de setembre, pel qual s'adopten mesures urgents en l'àmbit de l'educació no universitària, així com les concrecions emeses en forma de resolució pel Departament d'Educació que es publiquin en la intranet - Portal de centre.

4.1 Avaluació d'alumnes de l'etapa d'ESO

En el context d'un model educatiu competencial, i per tal que l'equip docent pugui valorar els aprenentatges de cada alumne i el desenvolupament del procés d'ensenyament, cal fer almenys una sessió d'avaluació inicial, una sessió trimestral de seguiment i, al final de curs, una sessió d'avaluació final ordinària, que normalment coincidirà amb la sessió d'avaluació del tercer trimestre. A més, cal fer una sessió d'avaluació final extraordinària, d'acord amb les dates que determini el calendari escolar del curs corresponent.

En el marc de l'avaluació formativa, l'equip docent ha de dedicar com a mínim una de les seves reunions habituals durant el primer trimestre a fer un seguiment dels alumnes amb l'objectiu de fer-ne una valoració qualitativa individualitzada per millorar-ne l'acolliment i prendre decisions sobre el seu procés d'aprenentatge, que els ajudi a autoregular-se i que sigui orientativa per a les famílies.

En l'avaluació inicial dels alumnes de primer curs d'ESO també cal tenir en compte tant el traspàs d'informació dels mestres de primària, com l'avaluació de les activitats de reforç d'estiu que hagin fet aquests alumnes. Pel que fa a la resta de cursos, s'ha de tenir en compte la informació de les reunions prèvies al període lectiu i cal revisar l'acta d'avaluació del curs anterior per fer un seguiment dels alumnes amb nivells competencials no assolits dels cursos anteriors.

Les qualificacions de l'avaluació final han de diferenciar-se per a cadascuna de les matèries del currículum, encara que s'imparteixin agrupades en àmbits o en projectes globalitzadors, i per a cadascun dels àmbits transversals, i ha de constatar els avenços dels alumnes. El professor o professora de cada matèria o àmbit ha de proposar per a cada alumne una qualificació de final de curs que ha d'anar acompanyada de comentaris que han de fer referència als criteris d'avaluació i a les competències o dimensions.

En el cas de la competència digital com a una de les competències transversals que ha de ser avaluada, s'ha elaborat el document de suport [Orientacions per a l'avaluació de la competència digital de l'alumnat a l'ESO](#) per a la seqüenciació curricular dels continguts digitals al llarg de l'educació secundària obligatòria, tenint present que l'abordatge de l'assoliment de la competència digital requereix una planificació compartida i la implicació de totes les matèries.

En el marc de l'avaluació contínua, l'assoliment de les competències del curs de les matèries amb continuïtat dins l'etapa i dels àmbits transversals comporta l'assoliment dels nivells competencials no assolits en cursos anteriors. Pel que fa a les altres matèries, cada centre ha d'organitzar activitats adreçades a millorar els nivells competencials no assolits. L'avaluació d'aquestes activitats ha de quedar reflectida en les actes del curs següent, que recullen també les matèries de cursos anteriors que no es fan aquell any.

Per als alumnes que tenen matèries amb avaluació negativa en l'avaluació final ordinària, els centres organitzen l'avaluació extraordinària al mes de juny després de l'avaluació ordinària d'acord amb les dates que determini el calendari escolar del curs corresponent. Es considera matèria amb avaluació negativa aquella en què no s'han assolit els nivells competencials establerts. Les activitats i, si és el cas, les proves extraordinàries, les ha d'elaborar i qualificar l'òrgan de coordinació didàctica corresponent, d'acord amb la programació dels currículums dels quals són responsables.

Els criteris generals d'avaluació concretats en el projecte educatiu, i els que s'apliquen en l'avaluació dels aprenentatges i per decidir si l'alumne o alumna passa de curs, han de ser públics i els centres educatius n'han d'informar les famílies i els alumnes.

Per tal d'establir els criteris d'avaluació i les conseqüències de la seva aplicació, els estàndards d'aprenentatge avaluables són els referents per a fer aquesta concreció. Els estàndards d'aprenentatge avaluables de les matèries es recullen en els annexos 1 i 2 del Reial decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació secundària obligatòria i de batxillerat.

L'alumne o alumna ha d'estar informat en tot moment del seu progrés per orientar-ne el rendiment cap a l'èxit escolar i, amb l'ajut dels professors, ha de poder prendre decisions per millorar. De la mateixa manera, en el marc de la carta de compromís educatiu, les famílies han de rebre informacions sobre el procés d'aprenentatge dels fills i filles i orientacions per ajudar-los a avançar, amb pautes de treball per a l'alumne o alumna per aplicar en l'àmbit familiar i amb el seguiment de les famílies.

Després de cada sessió d'avaluació, almenys un cop per trimestre, el tutor o tutora ha d'informar per escrit, mitjançant l'informe d'avaluació, els i les alumnes i els seus pares, mares o tutors legals del desenvolupament del seu procés d'aprenentatge en els àmbits associats a les matèries i en els transversals, i de les habilitats de relació i socialització. Aquest informe pretén afavorir l'autoregulació de l'aprenentatge i pot incloure, si cal, mesures d'acompanyament.

En finalitzar cada curs s'ha d'informar per escrit els i les alumnes i les famílies dels

resultats de l'avaluació final. Aquesta informació ha de contenir, almenys, les valoracions sobre el grau d'assoliment de les competències, la decisió sobre el pas de curs o la superació de l'etapa, i el consell orientador amb les recomanacions de l'equip docent. La informació sobre el grau d'assoliment de les competències s'ha de completar amb comentaris relatius als criteris d'avaluació i a les competències o dimensions. També pot d'incloure, si cal, les indicacions dels professors respecte a les activitats proposades a l'alumne o alumna per al període de vacances.

Els documents oficials de l'avaluació s'han de conservar en el centre a disposició de la Inspecció d'Educació per a possibles comprovacions.

Quan en un centre educatiu hi hagi matriculats alumnes que temporalment es trobin en situació d'escolarització singular, com ara les escolaritzacions compartides entre centre ordinari i centre d'educació especial, la realització d'activitats complementàries en unitats d'escolarització compartida (UEC), l'atenció educativa en aules hospitalàries o l'atenció educativa domiciliària o bé internats en centres educatius del Departament de Justícia, l'equip directiu i el tutor o tutora de l'alumne o alumna del centre on està matriculat han d'establir els procediments necessaris per fer-ne el seguiment acadèmic i l'avaluació.

Els i les alumnes que no hagin obtingut el títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria en finalitzar l'ESO i no tinguin més de cinc matèries pendents, poden participar en les proves que es convoquen anualment per a l'obtenció del títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria. Aquesta convocatòria està regulada per la [Resolució EDU/3445/2009](#), de 2 de desembre. A més de no tenir més de cinc matèries pendents, cal complir els requisits següents:

- a) No haver estat matriculat de quart durant el curs en què farà les proves.
- b) Tenir divuit anys o complir-los dins l'any natural de realització de les proves o tenir setze anys i trobar-se en un dels supòsits que determina la Resolució EDU/3445/2009, de 2 de desembre.
- c) Haver finalitzat l'educació secundària obligatòria durant un dels dos cursos anteriors al qual accedeix a les proves.

En la intranet - Portal de centre del Departament d'Educació es pot consultar la informació complementària sobre [l'avaluació](#).

4.2 Certificat de qualificacions amb dades numèriques d'un curs de l'ESO i càlcul de mitjanes abans del final d'etapa

Certificats de qualificacions d'un curs abans d'acabar l'etapa

¿En cas d'haver d'emetre un certificat de qualificacions d'un curs de l'ESO que hagi d'incloure equivalències numèriques cal seguir l'[Ordre ENS/108/2018](#)¿, de 4 de juliol.

D'acord amb l'annex 2 de l'Ordre, a l'efecte del càlcul de la qualificació mitjana i en tota la documentació on calgui qualificació numèrica, en una escala d'1 a 10, s'han de fer

servir les equivalències següents:

- Assoliment excel·lent: 10
- Assoliment notable: 7,5
- Assoliment satisfactori: 5
- No assoliment: 2,5.

Per a més informació es pot consultar la [Instrucció per emetre un certificat de qualificacions numèriques d'un curs de l'ESO](#).

4.3 Reclamacions motivades per les qualificacions de l'ESO

D'acord amb l'article 21.2 (apartats d i e) de la [Llei 12/2009](#), d'educació, i el [Decret 279/2006](#), de 4 de juliol, els i les alumnes, o els pares, mares o tutors legals en el cas que siguin menors d'edat, tenen dret a sol·licitar aclariments dels professors respecte de les qualificacions trimestrals o finals, així com a reclamar contra les decisions i qualificacions que s'adoptin al final d'un curs o de l'etapa com a resultat del procés d'avaluació.

Reclamacions per qualificacions obtingudes al llarg del curs

Si les normes d'organització i funcionament del centre no ho disposen altrament, les reclamacions a les qualificacions obtingudes al llarg del curs que no es resolguin directament entre el professor o professora i l'alumne o alumna afectats, s'han de presentar al tutor o tutora, que les ha de traslladar al departament o òrgan equivalent que correspongui per tal que s'estudiïn. En tot cas, la resolució definitiva correspon al professor o professora i la reclamació i la resolució adoptada s'han de fer constar en el llibre d'actes del departament o òrgan equivalent, o registre documental amb funció equivalent, i s'han de comunicar a l'equip docent del grup corresponent.

Reclamacions per qualificacions finals de l'ESO

Per a les reclamacions de les qualificacions finals de curs, el centre ha d'establir un dia, posterior a les avaluacions ordinàries i extraordinàries, perquè els professors i professores les estudiïn i les resolguin.

Si l'alumne o alumna no està d'acord amb la resolució dels professors o professores quant a les qualificacions de les matèries, pot reiterar la reclamació en un escrit adreçat al director o directora, que ha de presentar el mateix dia de la resolució o l'endemà. També es poden adreçar directament al director o directora, en el mateix termini, reclamacions contra les decisions relatives al pas de curs o l'acreditació final d'etapa.

Un cop presentada la reclamació al director o directora, cal seguir la tramitació següent:

- a. Si la reclamació es refereix a la qualificació de matèries, el director o directora l'ha de traslladar al departament, seminari o òrgan equivalent que correspongui, per tal que, en una reunió convocada a aquest fi, estudiï si la qualificació s'ha atorgat d'acord amb els criteris d'avaluació establerts i formuli la proposta pertinent. Si

consta només d'un o dos membres, l'òrgan s'ha d'ampliar fins a tres amb els professors i professores que el director o directora designi (d'entre els professors d'altres matèries del mateix àmbit o d'entre els càrrecs directius). Les reclamacions formulades i la seva proposta raonada de resolució s'han de fer constar en el llibre d'actes del departament o seminari, o en el registre documental de funció equivalent. Vista la proposta que ha formulat l'òrgan i l'acta de la sessió d'avaluació en què l'equip docent ha atorgat les qualificacions finals, el director o directora pot resoldre directament la reclamació, o bé convocar una nova reunió de l'equip docent. En aquest últim cas, ha de resoldre tenint en compte els elements abans esmentats i la proposta que faci l'equip docent en la reunió extraordinària, les deliberacions del qual han de constar en una acta singular elaborada a aquest efecte.

- b. Si la reclamació es refereix a decisions sobre el pas de curs o l'acreditació final de l'etapa, el director o directora pot resoldre directament la reclamació en vista de l'acta de la sessió d'avaluació en què l'equip docent ha atorgat les qualificacions finals, o bé convocar una nova reunió de l'equip docent. En aquest últim cas, ha de resoldre en vista de l'acta de la sessió d'avaluació en què l'equip docent ha atorgat les qualificacions finals i de la proposta que formuli l'equip docent en la reunió extraordinària, les deliberacions del qual també han de constar a l'acta elaborada a aquest efecte. També ha de tenir en compte, si escau, la documentació generada en cas que l'alumne o alumna hagi presentat prèviament un recurs contra les qualificacions finals de les matèries, el procediment del qual ha quedat descrit a l'apartat a.
- c. La resolució del director o directora s'ha de notificar a l'interessat o interessada. Si s'accepta la reclamació, cal modificar, en una diligència signada pel director o directora, l'acta d'avaluació corresponent; la modificació s'ha de comunicar a l'equip docent del grup.
- d. Contra aquesta resolució del director o directora, l'alumne o alumna o, si aquest és menor d'edat, el pare, mare o tutor o tutora legal, pot recórrer davant el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, davant de l'òrgan competent del Consorci d'Educació de Barcelona, mitjançant un escrit que ha de presentar per mitjà del director o directora del centre, en el termini de cinc dies hàbils a comptar de l'endemà de la notificació de la resolució. Aquesta possibilitat s'ha de fer constar en la notificació de resolució que el centre fa arribar a l'interessat o interessada.

Si l'interessat o interessada presenta un recurs contra la resolució del centre, el director o directora l'ha de trametre en els tres dies hàbils següents als serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, al Consorci d'Educació de Barcelona, juntament amb la

documentació següent:

- còpia de la reclamació adreçada al director o directora del centre;
- còpia de l'acta final d'avaluació del grup a què pertany l'alumne o alumna;
- còpia de l'acta de les reunions en què s'hagi analitzat la reclamació;
- còpia de la resolució del director o directora del centre;
- còpia de les qualificacions trimestrals i finals obtingudes per l'alumne al llarg de l'etapa, i
- qualsevol altra documentació que, per iniciativa del director o directora o a petició de l'interessat o interessada, es consideri pertinent adjuntar.

La Inspecció d'Educació n'ha d'elaborar un informe, que ha d'incloure tant els aspectes procedimentals seguits en el tractament de la reclamació com el fons de la qüestió reclamada. Quan de l'informe i de la documentació se'n desprèn la conveniència de revisar la qualificació o el procediment d'avaluació, si el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació de Barcelona, ho considera necessari, pot encarregar aquesta tasca a una comissió, que ha d'estar formada per un professor o professora del centre que no hagi estat responsable directe de la qualificació objecte de reclamació (proposat pel director o directora del centre), un professor o professora d'un altre centre i un inspector o inspectora (proposat per la Inspecció d'Educació). D'acord amb l'informe de la Inspecció i, si escau, de la comissió, el director o directora dels serveis territorials o, a la ciutat de Barcelona, l'òrgan competent del Consorci d'Educació resol definitivament el recurs, amb notificació a l'interessat o interessada, per mitjà del director o directora del centre.

Si la reclamació s'accepta, cal modificar l'acta d'avaluació corresponent, amb una diligència signada pel director o directora, i la modificació s'ha de comunicar a l'equip docent del grup.

A fi que les tramitacions anteriors siguin factibles, cal que els professors i professores mantinguin un registre de tots els elements que han utilitzat per avaluar i cal que conservin tots els elements escrits que hagin contribuït a l'avaluació continuada en el centre. Així mateix, els documents que s'hagin retornat als alumnes, cal que els i les alumnes els conservin fins a final de curs.

Els exercicis escrits que no s'hagin retornat als alumnes i les proves extraordinàries, si escau, s'han de conservar fins al 31 de juliol de 2022. Transcorregut aquest termini, i si no estan relacionats amb la tramitació d'expedients de reclamació de qualificacions, poden ser destruïts o retornats als alumnes si així ho havien demanat prèviament.

Per transparència i per no generar indefensió de l'alumne o alumna, els centres educatius han d'establir, en les normes d'organització i funcionament, el procediment pel qual els pares, mares o tutors legals dels alumnes poden accedir al material que ha contribuït a atorgar les qualificacions dels fills i filles, independentment dels supòsits de reclamació de les notes finals de curs o d'etapa regulats en la normativa vigent, tenint en compte l'article 53 de la [Llei 39/2015](#), d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, en què s'estableix el dret a accedir i obtenir

còpia dels documents que conté un procediment administratiu.

4.4 Proves externes d'avaluació de les competències bàsiques

Els dies 9 i 10 de febrer de 2022 es duen a terme les proves d'avaluació de quart curs de l'educació secundària obligatòria, que organitza el Consell Superior de l'Avaluació de Catalunya. Durant aquests dies el centre no ha de programar cap activitat que s'hagi de fer fora del centre per a l'alumnat de quart curs d'ESO.

Els centres que considerin oportú fer proves diagnòstiques a tercer d'ESO, a fi de disposar de dades que permetin una millora del procés d'aprenentatge de l'alumnat, disposen dels models de proves diagnòstiques en el web del [Consell Superior de l'Avaluació](#). També hi ha disponibles models de proves de competències bàsiques de quart d'ESO.

5 Normativa d'aplicació (concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO)

- [Llei orgànica 2/2006](#), de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 106, de 4.5.2006)
- [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació (DOGC núm. 5422, de 16.7.2009)
- [Decret 102/2010](#), de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius (DOGC núm. 5685, de 5.8.2010)

Currículum d'ESO

- [Resolució FNS/1432/2013](#), de 27 de juny, relativa a les matèries d'educació secundària obligatòria i batxillerat dels centres educatius que es poden cursar en la modalitat d'educació no presencial (DOGC núm. 6409, de 3.7.2013)
- [Resolució FNS/1252/2014](#), de 30 de maig, per la qual es modifica la Resolució ENS/1432/2013, de 27 de juny, relativa a les matèries d'educació secundària obligatòria i batxillerat dels centres educatius que es poden cursar en la modalitat d'educació no presencial (DOGC núm. 6639, de 6.6.2014)
- [Reial decret 1105/2014](#), de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat
- [Decret 187/2015](#), de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria (DOGC núm. 6945, de 28.8.2015)
- [Reial decret 562/2017](#), de 2 de juny, pel qual es regulen les condicions per a l'obtenció dels títols de graduat en educació secundària obligatòria i de batxiller, d'acord amb el que disposa el Reial decret llei 5/2016, de 9 de desembre, de mesures urgents per a l'ampliació del calendari d'implantació de la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa
- [Reial decret llei 31/2020](#), de 29 de setembre, pel qual s'adopten mesures urgents

en l'àmbit de l'educació no universitària.

Orientació, acció tutorial i atenció als alumnes

- [Llei 1/1998](#), de 7 de gener, de política lingüística (DOGC núm. 2553, de 9.1.1998)
- [Decret 150/2017](#), de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu (DOGC núm. 7477, de 19.10.2017)
- [Decret 279/2006](#), de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya (DOGC núm. 4670, de 6.7.2006)
- [Decret 299/1997](#), de 25 de novembre, sobre l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials (DOGC núm. 2528, de 28.11.1997)
- [Resolució ENS/1544/2013](#), de 10 de juliol, de l'atenció educativa a l'alumnat amb trastorns de l'aprenentatge (DOGC núm. 6419, de 17.7.2013)
- [Resolució ENS/1543/2013](#), de 10 de juliol, de l'atenció educativa a l'alumnat amb altes capacitats (DOGC núm. 6419, de 17.7.2013)
- [Resolució de 7 de maig de 2014](#), per la qual es donen instruccions per a l'organització del Programa intensiu de millora (PIM) adreçat a l'alumnat de primer i segon curs d'educació secundària obligatòria en els centres educatius públics.

Avaluació d'alumnes

- [Reial decret llei 31/2020, de 29 de setembre](#), pel qual s'adopten mesures urgents en l'àmbit de l'educació no universitària obligatòria (BOE núm. 259, de 30.9.2020)
- [Ordre ENS/108/2018](#), de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria (DOGC núm. 7659, de 9.7.2018)
- [Resolució EDU/3445/2009](#), de 2 de desembre, per la qual es regula la convocatòria anual de les proves per a l'obtenció del títol de graduat en educació secundària obligatòria per a l'alumnat que no l'hagi obtingut en finalitzar l'etapa esmentada (DOGC núm. 5523, de 10.12.2009)

Equivalència d'estudis

- [Ordre EDU/520/2011](#), de 7 de març, per la qual es modifica l'ordre EDU/1603/3209, de 10 de juny, per la qual s'estableixen equivalències amb els títols de graduat en educació secundària obligatòria i de batxiller regulats en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 62, de 14.3.2011)
- [Ordre EDU/1603/2009](#), de 10 de juny, per la qual s'estableixen equivalències amb els títols de graduat en educació secundària obligatòria i de batxiller regulats en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 146, de 17.6.2009)

A més de les disposicions publicades al DOGC, a l'apartat Currículum i Orientació > [Normativa](#) del web de la XTEC, estan disponibles totes les circulars i orientacions curriculars d'avaluació de l'educació secundària obligatòria.

